

CONTEMPORANUL

REVISTĂ ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ

IEȘIE DE DOUA ORI PE LUNA.

REDACTORI.

pentru partea literară

V. G. Morțun

N. 16. ȃn. IV.

pentru partea științifică

I. Nădejde

Iași 1885.

Privim ca abonați pe D-nii ce vor bine vroi a primi două numere unul după altul.

CEI FĂRĂ NOBOC

Traducere din *Les pas de chance* de *Harry Alis*.

Sficioși și unul și altul, și unul și altul strinși în veșminte sărace și ponosite, mergeau, moșneagul nalt și baba scurtă, prin soarele ce dogorea pieața Concordiei, ferindu-se cu băgare de samă de droștele cu cai păcătoși și de telegarii de soiu ce duceau la pădure, prin aleea verde a Cîmpiilor Elizee, pre cei fericiți în viața aceasta. În victorii, landouri, treceau femei prea fragede, împoțonate cu horbote late și ușoare, cu cortelele de felurite colori. Lîngă iele, ghemuindu-se pentru a nu boți ștofele așezate cu ghibacie, tinerii de modă, își dedeau aiere. Alții, pe jos, salutau, cu gîtul țapăn, cu umerele rîdicate, cu brațele în jos nemîșcate, pășind ca niște urși grăbiți—foarte cum se cade.

Soarele fiind în toată puterea, stropitorii, ca să împiedece colbul aruncau în aier cu pompele stropi ce cădeau ca o ploae de pietre scumpe.

Din alee se rîdica un miros de căldură umedă, o simțire de primăvară și de viață fericită.

Cei doi bătrîni se simțiră cu puteri nouă.

Obrazele lor întristate și gînditoare se înseninară. Femeea apucă de braț pe tovarășul iei.

—Cred că va merge bine, nu-i așa, domnule Bornay?

—Să nădăjduim.... alta nu mai avem ce face.... Am ajuns la ministeriă....

Întrară, se întîlniră cu oameni grăbiți. Mulți aveau subsuoară pachete de hîrtie, de documente. Destul de mulți ierau decorați.

Acolò, din pricina încurcătorei saelor, scârilor și ușelor se opriră nedumeriți.

La stînga, un hojmălău, îmbrăcat în albastru, cu burabi aurii și cu mulțime de galoane, își neteze favoriții.

—Nu vă supărați, domnule, zise bătrînul apropiindu-se, n'ați putea să-mi spuneți unde se află biroul d-lui Gérard?

Portariul, fără să-și întoarne capul spre dînsul îl privi cu dispreț, chiorîș. După cîta-va tăcere, îi răspunse.

—Gérard?... Nu știu.... întrebă pe rîndaș.

Rîndașul nu știe nici iel. La ministeriul de marină ieră un Gérard, un Girard, un Godard, dar Gérard nu....

—Ce treaba ai?

—O născocire, o invenție, zise femeea apropiindu-se.

—Atunci îi vorba de Dl. Gérard negresit.... În fundul ogrăzei, scara de la dreapta, rîndul al doilea....

Se suiră, întrebă. Dl. Gérard nu ieră acolò încă. Nu venise astăzi. Dar mine.... dacă....

Bătrîniți nu mai știeau ce să facă. Se sfătuiră cit-va. În coridor, trecea un domn. Îi spusera chestiea, ieră vorba de o născocire de luntre ce nu se pot acufunda, pre care o făcuseră cunoscută marinei Statului. Trebuie să se fi făcut încercări. Vroeau să afle cum au ieșit la capăt.

Domnul nu ieră de la ministeriū; dar îi sfătui să meargă la direcția materialului. Tot deauna ieste mai bine să te duci mai sus.

Întrebarea de șeful materialului. După lămuririle destul de nehotărîte ale unui servitoriū, se primblară mult într'un șir de coridoare întunecoase, de uși, de scări. Slujbașii treceau pe lingă dînșii ca niște umbre. Pe unele locuri, ierău trepte de scoborit și se țineau de părăși să nu cază. Pe uși, deschise cu zgomot, ieșeau un miros lînced de hîrtii colbăite, închise de mult.

Bătrîniți se cam neliniștiseră. Nu mai știeau de unde vin și unde merg în încurcarea saelor. Le jucau în cap adresele ce li se dăduseră, una după alta: *Construcți navale.... Mișcarea flotei... scara de la stînga.... ușa a treiu.*

În sfîrșit ajunseră.

—Dl. șef al materialului? întrebă D. Bornay.

—Vroiți să vorbiți de Dl. Director al materialului, îl îndreptă ușeriul.

Da, așa ieră. Nu cereau altă ce-va.

—Carta D voastre?

Bătrînul, după ce caută cu grabă prin buzunare, zăpăcîndu-se, scoase d'înt'r'un buzunariū de la piept din lăuntru o cîrticeică, din care ieșeau hîrtii boțite, pătate, galbene de vechi. Într'o parte, îm-

valite în hirtie subțire, ierau câte-va bilete de vizită. Scoase unul și-l dede.

Ușierul ceti: I. Bornay, *Ingineriu civil.*

Făcu o mutră desprețuitoare privind la bătrîn. Acest ingineriu, prost îmbrăcat, fără nici o decorație, nu-i părea cum se cade. Totu-și intra în cabinet și îndată ieși și zise:

—Puteți intra.

Văzîndu-se într'o șală mare, bine luminată, bătrînii statură locului orbiți și de o cam dată nu putura deosebi nemica. Apoi începură a zări părății acoperiți cu planuri topografice și cu cartoane verzi. În mijloc pe scrinuri ierau modele de corăbii de război, mici, foarte bine făcute.

După un biou de acaj, în fața căminului, stătea un domn gros cu păr alb, cu decorații. Salută dînd din cap și întrebă a lene:

— Ce poștiți?

Dl. Bornay, zăpăcit, începî a-și spune chestia.

—Foarte bine, zise directorul tăindu-i vorba, mergeți la subdirectorul meu, Dl. Planchut.

Trase clopoțelul și poronci să le arăte unde să meargă.

Din nou, trecură prin coridoare întunecate, îmbrăcate cu cartoane verzi, ai fi zis cu zale birocratice. Dl. Planchut, alt domn decorat, dar cu decorație mai mică, îi primi în cabinetul său în care vedeai modele de corăbii, mai mici, și nu așa de frumoase ca la director. Dl Planchut ieră slăbănog și cărunț, foarte vorbăreț. Lăsă pe Dl. Bornay să vorbească în delung tot zicînd:

—Da, da, născocirile!..... Avem, slava domnului, destule luntre ce nu se cufundă,.... o sută cel puțin,.... acolo.....

Arată în bataie de joc un șir de dosare, ieră desprețuitoriu, ieră omul cu poziție asigurată, pentru mințile ce cauta la întîmplare descoperiri.

— Dar, domnule.... zise bătrînul, îngălbenind.

—Da!.... știu..... celelalte nu-s nici de o samă.... numai a d-tale îi bună.... Asta-i cîntecul.., În sfîrșit vrei să știi?.... Intreabă pe Dl. Boilot, șeful meu de biou.

Ieșiră. Bărbatul cu capul plecat. În coridor, zise fără curaj.

—De geaba. Nu ne vor da nemica.....

—Ba da, da, respuse bătrîna alt-feliu, nu și-ar pierde vremea cu noi.... Ai văzut: is decorați.....

Zicea așa pentru a-i da curaj lui, dar o frică groznică îi apucase inima.

Dl. Boilot, gros și scurt, pîntecos, nu ieră de cit cavaleriu al legiunei de onoare. Dar numai de trufie n'avea lipsă. Panglică o purtă foarte lată, și din cînd în cînd, trăgea cu ochiul la dînsa:

În biroul lui, nu erau modele frumoase de chiuiraste, sub clopote de sticlă, dar numai schelete despărechete, stricate, nevrednice de a sta în cabinetele directorilor. În schimb, cartoanele cele verzi împlăeau locul. Erau pe lângă pereți, pe birou, pe mese. Altele, grămădite la întâmplare, așteptau să fie clasate. Și printr'o ușă deschisă pentru puțin timp vedeai alte birouri cu slujbași, alte șiruri de cartoane așezate în regulă și împodobite cu hirtii albe.

Pentru a treia oară, Dl. Bornay arată pricina sa. Acum turburat, tremurând, simțind că i se duc toate nădejțile, mărturisii cu deamăruntul toate celea.

Îeră foarte simplu lucru. Închipuise un feliu de bărci ce nu pot fi cufundate (făcute de pînză și de plută impermeabilizate). Ne avînd bani, se învoise cu un D-n. Cassaret și-i lăsase jumătate din cîștigurile ce ar fi ieșit, cu condiție să primească de la Dl. Cassaret plată lună cu lună, până la începutul cîștigurilor, apoi avea să primească parte și iel.

Treaba mergea bine di'ntru'ntăiu. Dar, într'o zi, Dl. Cassaret, știind nevoea lui Bornay, nu mai vroi să plătească nemica pe lună, nădăjduind să cumpere drepturile esten de tot.

Supărat, ne vroind a fi despoiat, bătrînul rupse învoiala crezînd că va găsi alți bani, trimisese născocirea sa marinei militare ca să se facă încercări.

De atunci venise dese ori la ministeriu, ca să afle..... Îl tot poftiseră să mai vie.... Cu toate acestea la cea din urmă dată, îi făgăduiseră.....

Dl. Boilot ascultă serios, făcînd din cap din cînd în cînd, dînd ici-colò lămuriri administrative. Dl. Bornay vorbea despre greutatea plutei cufundate. Dl. Boilot, îndreptînd, îi dovedi că ar fi mai potrivit să zică densitate de cît greutate. Spuse ce ieste densitatea.

Apoi poronci unui slujbaș de aduse mai multe condici groase filui întrînsele, dovedi că din pricina clasării celei minunate ce se întrebuintă, nu se putea pierde nemica,—și nu găsi chestia lui Bornay. Din fericire slujbașul își aduse aminte și găsi dosariul.

Șeful de birou căută. Raporturile erau bune. Experiențele reușiseră minunat, mai erau de schimbat niște mărunțișuri.

Ochii născocitorului arătau mare bucurie și bătrîna se îndreptă cu mîndrie sub haina-i roasă, zdrențuroasă.

Dl. Bornay începù a vorbi din nou: Îeră foarte mulțamit. Dar.... cu rușine mărturisea..... că de cînd se stricase cu Dl. Cassaret nu mai avea mijloace..... sosea vremea înnoirei, brevetului..... trebuie să plătească numai de cît. Apoi..... fiind că experiențele au ieșit bine..... socotea că statul..... născocirea fiind așa de folositoare din toate punctele de vedere..... credea că i s'ar putea da ce-vă înnainte.....

Di. Boilot îl întrerupse:—Un ajutoriu, negreșit... ar fi bine să faci cerere... ar trebui... s'ar cere... formalitățile....

O cerere, dar bătrînul tocmai pentru aceasta și venise. Să o faci înscris. Nu iera de gîndit. Ziua plăței iera pe a doua-zi și n'avea bani.

D-lui Boilot îi parû reu. Dar alt chip nu iera. Administrația nu poate intra în amănunte. Regulamentele știți....

Bătrînul, desnădăduit, întrebă dacă, cel puțin, nu i s'ar putea da un certificat care să constate că experiențele au ieșit bine. Ar putea găsi pe cine-va care să-i dea banii numai de cît trebuitori.

Șeful de biurou nu putea. După o cerere oficială va vedea... administrația.....

—Dar, domnule, zise bătrîna îndărtnică, mine sară, născocierea noastră, dacă nu învoim brevetul, o pierdem, nu mai avem nici un drept asupra lei....

—Ce să vă fac? Lucrurile nu pot merge așa iute.... Trebuie să faceți cererea la vreme....

Poronci unui slujbaș să le arate drumul.

Cei doi bătrîni, desnădăduiți, cu ochii plini de lacrimi ne îndrăznind a vorbi un cuvînt de frică că nu-și vor mai putea stăpîni durerea, ajunseră prin coridoare întunecoase și pe scări, până la intrare.

În ulița regească, luminată la soare, trăsurile curgeau fără odihnă, aducînd de la pădure pre bogătașii Parisului, cari crăpau de lux și de avere de prisos.

* * *

Pe trotuar, bieții bătrîni mergeau ca niște mașini, gîndind la cea de pe urmă nenorocire care făcea culme nenorocirii de până atunci. O singură gîndire dureroasă, nestrămutată, îi chinua, punîndu-le în fața o oglindă în care-și vedeau viața întreagă: un șir lung de suferinți și de desamăgiri, tot acelea și neizbînzi, acelea-și nenorociri.

Odinioară, aveau la Lyon un loc nu prea strălucit, dar foarte sigur. Bornay dorea atunci să-și îmbogățească pe ai săi. După ani de cercetări făcute cu răbdare, născoci o mașină de făcut porțelan cu mare economie.

Sigur de reușită, întemeîndu-se pe experienți strălucite, venise la Paris, singurul oraș în care putea găsi destule capitaluri. Dar în curînd începuse sărăciea, nădejtile urmate de descurajare. Prins în cursa șireteniei pariziene, fu amăgit din toate părțile. Înșelat de tovarăși, despoiat, cît pe ce de n'a fost omorît de muncitori. Culmea nenorocirii fu că urmele născocirii pieriră la 1871 cu prilejul unui foc la Sevres.

Apoi boala lungă și costisitoare a unui copil îi silea cele de pe urmă mijloace.

Atunci, cu energie, se pusese din nou pe lucru, găsi slujbe păcătoase ca doar n'ar muri de foame, și, cu ghibăcia lui pentru mecanică, căutînd, scociorînd, își chinua mintea ca să ajungă la avere și la reușită.

Nascoci mai multe lucruri, dar n'avu noroc, îl furau din toate părțile, bătîndu-și joc de naivitatea lui cea copilărească.

Și bătrînețele veniseră, ducînd după dînsule alte nenorociri. Niște rude bogate, de la Lyon, îl urau, cu selbătăcie, numîndu-l leneș, descreerat. Lipsa lor de cugetare nu iertă lui Bornay atîta muncă intelectuală.

Cel de pe urmă copil, o fată, maritată cu un artist drag tuturor remăsese văduvă, cu un copil, și murea de supărare. Și acum trăeau toți trei, posomorîți, totu-și blînzi pentru alții, fără ură. În casa lor săracă, îmblau încet, fără zgomot, pareă se teameu de a nu trezi durerile stînse.

Numai bătrîna mai nădăjduia, crezînd că vor izbûti, Dl. Bornay ieră cuprîns de o indoială grozavă și căută numai de mîntu-eală.

Bărcile ce nu puteau fi cufundate ierău unica lor nădejde, cel de pe urmă mijloc de a cîștigă ce-vă, toate celelalte se sfîrșiseră. Manca ne primînd plata regulat adusese copilul îndărăpt, bieata mamă slăbită n'avea pic de lapte în țîțe.

Și ieată că mișelia lui Cassaret îi împingea la ruină și lipsa de ajutoriî din partea ministeriului punea culme reului.

A doua zi, brevetul ne înnoit ieră a cui ar fi vroit să se folosească de dînsul. Nu mai ieră ce așteptă.

Cu ochii în pamînt și plini de tîmpeală, înnaintă bătrînul gîndînd neîncetat, fără voie, că ar fi mai bine să-și puie capăt vieței, de vreme ce nu mai avea nemică de așteptat. Ce ieră moartea pe lîngă o agonie neîncetat? O lovitură de cuțit în inimă și totul s'ar sfîrși. Dar gîndea la bieata-i femee apoi la Lise care ieră pe moarte, la copilaș care ar fi ramas singurel... Îi veneau timpuri de minie în potriva societăței întregi. Îi jura ură neîmpăcătă.

— Jules, zise bătrîna cu blîndețe, mă duc a casă. Trebuie să mai cauți, în sara aceasta....

Dl. Bornay făcu da cu capul, fără a vorbi, de frică să nu-l podidească lacrimile, și se depărtă răpede.

Să caute? De luni de zile nu făcea alta. Incercase toate celea, înnainte de a merge la ministeriî, și știea că a doua oară ar

fi fost în zădar să se mai ducă. Cu toate acestea ieră mai bine sa îmble să nu stea cu mîinile în sin. ... Mai ştii?...

* * *

În odaie, cele două femei îl aşteptau să vie. Lise ieră posomorită, fără putere, de cînd îi murise bărbatul; bătrîna, neli-niştiră, nu-şi afla loc, îmblă în coace şi în colo, părăcă pentru a izgoni idei supărătoare, triste. Din cînd în cînd, se plecă pe fe-reastră şi, după ce privea în uliţa, zicea.

— Nu vine. Va fi găsit ce-va.

Lise cercă să zimbească, apoi cădea în desnădăjduirea-i vro-ită, cu privirea tintită pe leagănul copilului.

Nalta, palidă şi balaie, Lise ieră minune de frumoasă cu stra-ile-i negre. Avea să moară eurînd. Ştiea.

După ani de dragoste tăinuită, se măritase cu un sculptor pe care-l iubea cu tărie. Fusese nespun de fericită. Apoi iubitul murise şi dragostea pentru copil nu-i putuse birui desnădăjduirea. Amintirea bărbatului remănea vie, avea putere de spărieat. La fie-care pas cele mai neînsemnate lucruri îl aminteau şi-i zdrobeau inima cu durere nemăsurată.

Iea nu facea de alt-feliu nici o silinţă să-şi stăpînească su-ferinţa. Îşi iubea, negresit, copilul, sărmanul mititel. Dar, şi iel avea întipărite semnele moriei. Murea şi iel şi mă-sa se pregătea fără frică să-l însoţască în mormînt. Nu ieră mai bine să pără-sască lumea cîte-şi trei? Albă, slăbită aşteptă ziua moriei, numai sărăciea bătrînilor o lovea dureros.

Iei, vroeau să o însănătoşeze. Doctorii spusese că vieţa la ţară, călătoriile, ar tămădui pe Lise şi copilaşul. Nu îndrăzneau a crede, ştiînd cît de tare ieră iea rînită. Dar trebuia să încerce.

Numai, unde să afle banii trebuitori?

Toate le lipseau, până şi credinţa, mîngîierea celor simpli. Dl. Bornay, adîncit în cercetări, fusese tot deauna nepăsătoriu în privinţa religioasă. Odinioară bătrîna fusese credincioasă, ba chiar cam prea mult. Dar avuse atîtea nenorociri, se rugase de atîtea ori pentru bărbatu-su a cărui virtute naivă o cunoştea, pentru un copil ce-i murise şi pentru bărbatul Lisei, în cît acuma nu mai credea. Fericită ast-feliu, căci de ar fi crezut că ieste D-zeu, ar fi trebuit să-i blăsteme nedreptatea!.....

De o dată, la capătul uliţei, se văzù bătrînul. Dar, vai, ve-nea cu capul plecat, par'că ruşinat, şi iea înţelese aşă de bine că nu găsise nici un chip, în cît nu mai îndrăzni să zică ce-vă.

Peste cît-va întră şi iel, şi punîndu-se greu pe scaun, cu bu-zele înţepenite :

— Nemic!.....

Acuma, nu mai putù să se stăpînească bătrîna. Prinse a

plinge cu hohot, iar pe fața pârilită a moșneagului, lacrimi măscate curgeau una după alta și cădeau pe mânele-i pline de bățaturi. Stringînd din pumni, privea leagănul în care dormea liniștit copilășul. Ii venea să-i omoare pe toți și să se omoare și singur... ..luciri roșe îi treceau prin ochi.....

Lise îi privi, șoptind încetîșor:

— Sărmanii! sărmanii!

Și plinse încetîșor, gîndind, nu la durerea de față, dar la mortu-i iubit, gîndind, neîncetat, neîncetat, neîncetat....

A doua-zi, în zori, cînd Lise nu se trezise încă, bătrînul se sculă și luă hîrtii din dulap. Cu toate că să păzea să nu facă zgomot, bătrîna care nu dormise de loc, îl auzi și-i șopti încet de tot.....

— Da, da..... Altă ce-va nu mai rămîne....

Îi găise gîndul.

Mergea la Cassaret...

Agentul care nu se sculase încă, îl făcu se aștepte.

Trupul bătrînului tot avea ce-vă din forma lui herculeană. Glasu-i înse ieră așa de mișcătoriu că ar fi înduioșat un tigru. Bornay aminti învoeala veche, zugrăvi starea în care îl punea călcarea contractului. Vorbi de Lise, de copilăș, ca și cum l'ar fi luat judecătoriu nepartinitoriu între soartă și între sine, pe acest om, deși-l știea fără de inimă.

Cassaret dădea din umere, arătă că negoțul mergea reu, că nu-i ieșeau tocmăi bine treburile, că cutare împrejurare îl împiedecase de a se ținea de tocmală. Afară de acestea născocirea nu făcea parale, dovadă că Dl. Bornay nu putuse găsi alți bani. În zădar, îi vorbi bătrînul de experiențe, de ministeriu. Agentul îndărătnic, tot zicea într'una:

— Nu pot.... nu pot...

În sfîrșit se arătă gata a cumpără brevetul cu două mii de franci, dați o dată. Dar numai pentru a face bine D-lui Bornay, căci alt-feliu..... Apoi, nu-i venea...

Brevetul, îl ținuse pe bătrîn zece ani de cercetări grele și de experiențe scumpe. Mai mult de 10000 de franci cheltuise până la reușită. La începutul legăturilor între dînșii Dl. Cassaret vorbea de capital de un milion, de cîștiguri nespuse. Acuma avînd pe născocitoriu în puterea sa, după ce-l bezmeticise cu ghibacie, îi dădea un preț de ris, două mii de franci!

Bătrînul preveni.

Puse biletele în buzunariu apoi ajungînd a casă îi puse fără să rostească un cuvînt pe masă lîngă care aștepta bătrîna, roșie la ochi de cît plînsese. Iea îl apucă de mină și șezură amîndoi

desnădăduiți, în fața acestor bani cari îmfațosau ruinarea fără leac a tuturor nădejdlor.

După o tăcere îndelungată, bătrînul zise :

— Să trimetem pe Lise și copilul în Algeria.

* * *

De cinci ani mama și copilul dormeau somnul cel veșnic sub năsipurile Africei. Soarele Algeriei nu putuse să-i mîntue.

Bătrînii trăeau fără să mai cugete, sfîrșiseră toate amarăciunile, toate desnădăduirile.

Acuma născocitoriul nu mai căuta nemică. Se mărturisea învins. Numai întrebunțîndu-și pentru cea din urmă dată mintea-i ghibace în născociri, făcuse din bucăți de lemn strinse de pretutîndeni și din bucăți de arce de oțel culese de pe la colțuri, un felîu de catarinca ciudată, închisă într'o ladă de lemn alb negeluit.

D'înr'însa ieșeau sunete neașteptate, neplîngătoare și aleatu-eau melodii jalnice și blînde.

Muncise trei ani la dînsa și amîndoi simțeau pentru mașină, în care se încheese o viață de cercetări, de descoperiri și de încercări ghibace, o iubire ciudată.

În toate șerile, bătrîna așeza cu îngrijire catarinica, o ștergea, o îngrijea.

În toate zilele, mergeau bătrînii, slăbanogi, prin ulițele deșerte, întrau prin ogrăzile de pe malul stîng, cerînd de pomana. Barbatul învîrtea de mîneriul mașinei și femeea aduna gologanii ce li se aruncau învaliți în hîrtie, pe ferești.

Apoi, peste un timp, luă de braț pe Bornay și plecau mai departe șovăind, de te prindea mila văzîndu-i.

În ceea parte de loc îi ziceau moșul *Fă-ă-noroc*, fiind că vorba aceasta o spunea adesea.

Viața aceasta ținu multă vreme.

Apoi într'o zi pe neașteptate bătrîna se stînsese ca o bieată lampă cînd i se sfîrșește untul de lemnul.

Și barbatul remase singur pe pămînt cu catarinca-i jalnică.

Atunci încetă de a merge în ogrăzi. Stînd pe lingă uși, așteptă nemișcat, adîncit într'o contemplație, fără dorinți și fără eugetări.

Pe di'naintea-i treceau, ca persoanele unei fantamasgorii veșnice cei ce se primblau și cei ce mergeau la treburile lor, fără să-l abată de la ideea-i neschimbătoare în care se vârtejau chipurile copiilor, femeii, născocirilor lui pierdute.

Traiea fără să știe pentru ce, întocmai ca animalele. Nemică nîci măcar dorința cea așa de puternică pentru cîștig nu mai trăiea în organizația-i hirbuită. Sura scotea din păharu-i de costo-

rii gologanii puși de trecători și mergea de minca, fără să gîndească pe adoua-zi, fără să caute a câștiga mai mult.

Cînd n'avea nemică, răbdă. Dar i se întimpla rar, sunetele catarinței faceau pe trecători să-l bage în samă și în fața-i slabă desnădăjduită, trupu-i nalt și uscat îl făcea să simtă mila adîncă fără de voie.

Mai remăsese într'insul o iubire ciudată pentru catarinca. Toată dragostea ce simțise pentru celelalte născociri o adunase acum asupra acesteia.

Numai, începea a nu o mai auzi. Asurzea din ce în ce.

Puțin cite puțin, totu-și durerea i se tîmпи, nu mai fu așa de ascuțită. Întîmplările de pe ulița nu-l mai lăsau așa nepăsătoriu, se îngrija mai mult de ciștig, gîndea să puie ce-vă de o parte.

Dar lucru neînțeles, părea că mila publicului scădea cu cit avea iel mai mare nevoie. Afară de cîți-va cari-l cunoșteau și-i dedeau pomană obișnuită, nime nu se oprea să-l miluească. Atunci cuprins de neliniște învîrtea mîi iute mîneriul, sleindu-și puterile.

Vai! bieata mașină, roasă, hrentuită, nu mai dădea sunete. De abia cite o dată, cînd învîrtea foarte iute, se auzea un zgomot de fierării, făcut de lanțul cel mare din lăuntru. Dacă, din întîmplare, se opreau trecătorii, în loc de a se înduioșa, zimbeau văzînd lada și auzînd sunetul caraghios ce ieșea di'ntr'însa.

Și bătrînul fără se înțelegea pricina, postea, postea. Și trupul lui se făcuse și mai uscat. Surd de tot acum învîrtea mîneriul cu furie, chinuit de ideea că nici o dată n'a avut noroc.

Intr'o zi, un băcal, care-i dădea de pomană regulat, îi zise:

— Iea spune, moș Fără-noroc.... Nu cum-va crezi că se aude vre un cîntec din mașina-ți?

Iel nu înțelese. Băcalul urmă:

— Nu mai merge mașina D-tale.

— Ce?

— Nu se mai aude nemică.

— Nemică! nemică! tot zicea bătrînul.

Și plecă, privind cu mierare lada.

Credea că băcalul a voit să glumească. Totu-și neliniștit de această idee, merse de se aseză la spatele unui copil și fără de veste începu a învîrți.

Copilul nu se clinti.

Atunci înțelese și se opri uitîndu-se rătaeit, ca și cum s'ar deschis înaintea-i o prăpastie. O neliniște grozav de dureroasă îl stăpînea, unind împreună toate suferințele trecute.

Niște trecători se uitau la dînsul. Fără să gîndească, începă

a învărti mineriul. Și zile, luni, urmă a învărti în fie care zi și oamenii se opreau încrucindu-se înaintea moșneagului care adăpostit prin colțuri întunecoase învărtia dobitocește mineriul unei lazi din care ieșea un zgomot de bleahuri.....

Într'o zi se putea ceti în *Figaro* la *Diverse*:

„Ieri sară, un moșneag s'a aruncat în Seinea peste parapetul podului *au change*. Niște mărinari cari-l văzuseră căzînd să răpeziră după dinsul într'o barcă. Cu toate silințele lor nu putură de cît să găsească trupul, care fu cunoscut, ieră un cântăreț cersitoriu.

„Să mai spunem că Seinea iera foarte mare și că mărinarii au putut îmbla în apropiere de pod. loc așa de primejdios, numai mulțămîta bărcilor nouă neacufundătoare ale d-lui Cassaret care a făcut ast-feliu înca un bine omenirei prin minunata-i născocire.

„Mai aflăm că Dl. Cassaret a căpătat decorația ce i se cuvinea așa de mult și că Statul a cumpărat cu preț foarte mare dreptul de a construi bărci după sistemul D-sale.“

Pentru aceste cîte-va rinduri, Dl. Cassaret plătise cincî sute de franci.

tradusă de JOAN NADEJDE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Căntece populare din Bucovina *)

V.

Frunză verde de granate
De trei ani și jumătate
Toate gîndurile mă bate .
Să ieș cal și haîne bune.
Să fug cu puicuțu'n lume;
Un popă să ne cunune.
Ei ! părinte blagocine.
Na-ți cincî galbeni de la mine,
Cunună-mă și pe mine.
Mulți străini ai cununat
Pe gălbeni nenumărat

(1) Nici acestea, nici cele din No. trecut nu au fost culese tocmai cum le zice poporul. Bine ar face prietenul nostru D. G. E. să ție samă de fonetica populară.

În biserică ne-am bagat
Ușele au asudat,
Icoanele au picat,
Fereștile s'au strimbat,
Tata popa, s'a mirat
Ca-i un lueru farmacat.
— Cătați, fiilor, cătați
Că sînteți frați îndreptați.

VI.

— Vez, vez, dorule sarace,
Mintea ră la ce te trage.
— Văd, văd tare bine,
N'am ce face, vai de mine.
Nu dau vina dorului,
Pe cîtu-i a omului.
Dorul nu te ia de mină
Să te 'ndemne a face vină
Nici nu te ia de spate
Să te 'ndemne la pacate.

VII.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Maicută din Cîrlibabă
Iean fă-ți cale prin dumbravă
Vin' la mine la Suceavă,
Și vezi cum ieū trăiesc
Cu străini mă necăjesc
De străin și de sărac
N'am unde să trag.
Ași trage la vre-o vecină
Dar mă tem de vre-o pricină

VII.

Tună, tună și răsună
Badea pe vale adună.
Iei adună romăniță
Și iubeste-o copiliță,
Astă sară suge țită
Și mîni dă badei guriță
Guriță de sărutat,
Trupușor de dismerdat.

culese de D. G. E.

TEORIA LUÎ RÖSLEB

de

A. D. XENOPOL

Profesor de Istoria Rominilor la Universitatea din Iași.

1884

(sfârșit)

Din fenomenele fonetice înșirate în acest studiu al nostru urmează că limba romină vorbită acuma în părțile de la miează noapte de Dunărea nu s'a desvoltat aice, ci di'ncolo de Dunărea, unde-vă în peninsula balcanică. Urmașii coloniștilor lui Traian au trăit în țerile ce alcătueau odinioară Dacia și n'au vorbit românește; limba lor a fost o limbă romanică deosebită, cu alte legi fonetice și care dacă ar fi trăit până a-zî ar fi înrudită cu limba romină și cu celelalte limbî romanice, după cum iese de pildă limba italiană.

Din acea limbă romanică învinsă în lupta ce a avut de ținut împotriva limbei mai culte adusă de Romini de peste Dunărea, cum am arătat, avem și ce-vă urme. *Traian, Crestian, Mureș, Criș, Tisa* etc..... Cercetându-se cu băgare de samă nomenclatura munților, riurilor, etc. precum și graiurile locale se vor găsi negreșit și alte remășiți. Chiar de curind mi-a spus Dl Gruber că un Transilvănean i-a spus că în munții Abrudului se zice *teră* în loc de pământ și anume într'un, „tatăl nostru“ pe care D-sa l'a și copieat. Forma *teră*, despre a căreia existență n'avem pentru ce ne îndoi, nu poate fi de cît din limba veche a coloniștilor. În adevăr din *terra* latinesc a trebuit să se facă *tierra* și apoi fără ca *t* să fi trecut în *ț* (cum n'a trecut nici în *Tisa* și nici în alte limbî romanice fr. *terre*, ital *terra*, span. *tierra* etc.) grupa *ie* s'a redus la *e* și au ajuns la *teră*. Se poate foarte bine că acea limbă romanică nici să nu fi cunoscut prefacerea lui *e* urmat de *rr* în *ie* și prin această însușire ar fi fost și mai aproape de italianește. Orî cum

forma *teră* (*daeă* iese întrebuințată) vine în ajutoriul teoriei susținută de mine.

Romîniî de peste Dunărea au venit, roiri roiri, timp de sute de ani. Dară până acuma nu cunoaștem fapte cari să ne arăte că numita roire va fi început cu mult înainte de o mie. Cele mai vechi grupuri au venit după prefacerea lui *a* în *i* înainte de *n*, *mp*, *mb*. Nu numai că toate grupurile au avut această prefacere, dar după săvârșirea ieî a mai trecut timp îndelungat până la cea mai veche roire cunoscută; căci s'a mai întîmplat prefacerea lui *n* în *n* muiat și a lui *i* în *i* după *i* ba chiar și contragerea grupei *ii* în *i*, cum dovedește forma *creștin* din *creștînu*, *creștînu*, *creștin*. Această roire trebuie să o punem în veacul al XI-lea, mai veche nu poate fi, căci deși prefacerea lui *a* în *i* ieră și în jumătatea a doua din veacul al X-lea (*ιγγεο* la Porphyrogenitul), dar după această prefacere mai trebuie timp pentru trecerea lui *i* în *i* (*creștin-creștin*) și a lui *n* în *n* muiat.

Această grupă veche a fost urmată de multe altele. În starea de față a cercetărilor sistematice asupra acestui punct nu putem arăta toate grupele și greșelele sînt foarte greu de înlăturat; dar în general lucrurile se vor fi petrecut cum zicem noi, întemeindu-ne pe faptele înșirate în armă.

Așă știm că au venit grupe cu fenomenul trecerei lui *e* în *ea* și de cele fără această trecere. Texturile cunoscute din veacul al XVI-lea sînt pline de forme și de un feliu și de altul.

Știm că au venit grupe cu *e* accentuat urmat de *n* trecut *i* și de cele fără asemenea prefacere, dovadă formele *mene*, *tene*, *cuvente*, *impens* etc. aflate în texturi din veacul al XVI-lea și al XVII-lea.

Tot de peste Dunărea a venit și acel feliu de Romîni la care *n* se prefăcuse în *r* și această grupă a venit după prefacerea lui *n* în *r* muiat și după a lui *e* în *ea*, etc....

Grupe de peste Dunărea au adus aice prefacerea lui

e în *ă* după *s, ș, ț, z, j, r* și a labialelor *p, b, f, v, m* înainte de *i* în *ch, gh, h, j, gn*. Aceste prefaceri n'au luat început aice cum am dovedit și dialectele vechi au avut de luptat cu modele nouă aduse de peste Dunărea. După cite-va fapte mai nouă iese cu puțință că chiar prefacerea lui *a* în *e* între *i* ori *e* să fi fost adusă tot de peste Dunărea de grupul care a adus prefacerea labialelor și a lui *e* în *ă* după *s, ș, ț, z, j, r*. Chiar până și despre *e* în *ă* după labiale nu lipsește cu totul puțință de a-l presupune făcut di'ncolò de Dunărea (*măduă* la Macedonenii după Miklosich).

Numai puține prefaceri se par întimplute aice. Așa, vom cită: grupele *gl, cl* cu *l* muiat în *gh, ch*; căderea lui *l* muiat aflătoriu între vocale ori inițial, căderea lui *u* final, căderea lui *n* muiat, a lui *r*, etc....

Putem deci zice cu toată convingerea că mulțime de Romîni au venit aice timp de sute și de sute de ani, roiri roiri, și că limba lor cu dialectele aduse a absorbit pe unde a aflat limba veche și acuma domnește pe așa de mare întindere de pămînt. Se înțelege că întinderea și puterea Romînilor pe aceste locuri s'ar pricepe cu greu dacă n'am admite că au găsit destul de numeros element romanic ori romanizat la venirea lor aice.

Teoria noastră, fie și numai ca ipoteză, iese singură în stare a da samă de toate faptele, atât istorice cît și limbistice.— Cetitorii pot vedea ușor că această teorie pe care n'am născocit'o *a priori*, ci ne a iese din fapte, împacă sistemele opuse: pe Röslerieni și pe apărătorii stăruinței Romînilor. Adevărul cuprins în scrierile unora și în ale celorlalți n'avem nevoie să-l punem sub obroc, toate faptele constatate se potrivește de minune.

Trebuie să spun înse că teoria aceasta iese în principiu a lui Lambrior. Vorbind adesea cu dînsul despre problema dialectelor romîne, Lambrior îmi zicea că pentru dînsul iese dovedit că mai toate dialectele sînt formate în peninsula balcanică și aduse aice de Romîni. Posibilitatea unor urmași ai coloniștilor Romani aduși de

Traian nu o prea admitea, dar zicea că îndată ce ar vedea un singur fapt, ar admite-o. Acuma în urma documentelor mai nouă, în urma probelor aduse cu atîta știință și metodă istorică de Dl. Onciul în „Convorbiri literare“ și chiar dacă ar fi fost încredințat de existența formelor: *Traian, Crestianilor* și *teră* nu încape vorbă că ar fi zis ceea ce zic acuma ieū. Ieste foarte cu puțință ca în numeroasele note ce au ramas de la Lambrior să se afle ce-vă cercetări în această chestie. Cînd vor vedea înse lumina acele cercetări ce le presupun? Orî știm noi dacă nu cum-vă cercetările au fost făcute fără a le însemna pe hîrtie? Ieu socot înse că trebuie să fie măcar liste de forme, cercetări de vechimea relativă a prefacerilor, apropieri de prefaceri macedonene cu ale noastre și publicarea lor ar fi de dorit, că dorese publicarea glasul lui Lambrior avînd autoritate mare, ar reuși să străbată prin bumbacul cu care profesorii noștri universitari își astupă urechile cînd idei nouă le vin înaintea de la un cercetătoriu ca mine care nici la *scoala des hautes études* n'a fost.

* * *

Nu voesc să cercetez aice fenomenele morfologice ale limbei și încă mai puțin cele sintactice; dar voiū alege cîte-va exemple din morfologie pentru a învedera că studiul limbei și în această parte a gramaticii ne aduce tot la aceea-și încheere ca și fonetica.

Lipirea articolului s'a făcut înaintea de despărțirea Romînilor adecă înaintea de o mie. Cum că așa ieste se poate vedea de pe faptul că articolul ieste pus și la noi și la Macedonenii tot în urma cuvintelor și atît la noi cît și la dînșii se cunosc numai urme din o fază a limbei cînd articolul se putea pune și înaintea și în urmă.

Așa se știe că la noi punem articolul înaintea genetivelor și dativelor singlarite de la substantivele proprii bărbătești: *lui Ștefan*. În texturi din veacul al XVI-lea aflăm înse pus articolul înaintea și la substantive proprii femești, precum: *Ieī Sara, ieī Tamar, ieī sfinte Vi-*

neri; ba îl aflăm și cu substantive femești comune, precum: *iei noastre credinți*.

La Macedonenii se pune articolul înainte la genitiv și la dativ atât la substantivele proprii bărbătești cât și la cele femești: *a li Dince, a lui Adam*. La dînsii înse se pune la substantivele și adjectivele femești la genitiv și dativ articolul și înainte și în urmă, după gust. Tot una de bine iese *perlu a li feată ca și perlu a featăli*, etc....

Cum vedem în veacul al XVI-lea ne apropiem bine de Macedonenii și o sută două de ani în urmă negreșit vorbeam ca dînsii și prin urmare împreună am pierdut obiceiul de a pune articolul înainte, și la momentul cînd a început despărțirea Macedonenii se aflau în faza în care-i aflăm și a-zî. La dînsii au rămas lucrurile neștrămutate, la noi s'a pierdut încet obiceiul de a pune art. înainte și numai genitivul sing. al unor nume proprii bărbătești ne mai aminteste deprinderea cea veche.

Formele *perlu* pentru *perulut* și *perli* pentru *perili* trebuie explicate ca formate sub înșurubirea formelor nearticulate *per* și *perî* și nu prin lipirea articolului după căderea lui *u* final și după scurtarea lui *i*. Pricina iese foarte simplă: căderea lui *u* final de la cuvintele ce aveau o consoană înaintea lui iese mai nouă de cît despărțirea Romînilor, grupurii cu articolul lipit și cu *u* păstrat în condițiile citate aici aflăm în veacul al XVI-lea, chiar, nu mai departe pe cei ce vorbeau dialectul în care iese scris manuscriptul de la Voroneț ori cel din scrierile lui Popa Grigore.

Alt fenomen iese că la Macedonenii se zice acuma: *steauă, steaua; vergeauă, vergeaua*; pe cînd la noi se zice: *stea, steaua; vergea, vergeaua* etc.. Nu putem înse admite altă explicație de cît că formele *steauă, vergeauă* sînt niște înnoituri și că mai de mult ziceau și Macedonenii *stea, vergea*; iar acuma au formele cu *uă* prin analogie. În adevăr la substantivele în *a* (articulate) corespunde de regulă o formă nearticulată care nu se deosebește de cea

cu *a* de cît prin înlocuirea lui *a* prin *ă*: *dada*, *dadă*, *feata feată*, etc.; prin urmare formelor *steauă*, *vergeauă* li s'au fabricat formele *steaua*, *vergeaua* în totul asemănătoare cu cele de sus. La noi formele articulate și cele nearticulate au ramas fără înriurire unele asupra altora și de aceea am păstrat mai bine forma veche. La Macedonenii formele în *uă* trebuie să se fi făcut după ce a încetat emigrările într'acoace; căci pe cît se pare asemenea forme nu au fost aduse peste Dunărea. Nicî chiar cei ce au adus dialectul moldovenesc popular n'au adus așa ce-vă deși sînt din cei mai noi sosiți în părțile acestea. Credem că trebuie să se afle și la Macedonenii asemenea forme ca ale noastre și, dacă nu mă înșel, am și cetit unde-va că se zice *stea* prin Epir, mi-se pare.

Așa dar articolul femeesc *a* s'a lipit lingă formele cu *uă*, adecă înaintea de căderea acestei grupe după *a* accentuat, pe cînd se zicea și *ieauă* (pron. pers. III sing. fem.) *lăudauă* (pers. a III sing. imperf. ind.), *auămu* (*ă-vemū*) etc. și ast-feliu s'au făcut la toți Rominii *steaua*, *căteaua*, etc. Pe urmă a căzut grupa *uă* iar la toți, apoi s'au despărțit roiu după roiu din patria veche și în sfîrșit în Macedonia prin lucrarea unei analogii s'au înjghebat niște forme cu *uă* cari par a fi cele vechi, dar numai par.

Dacă am lua în șir chestia genului substantivelor și în special a neutrelor am ajunge la acela-și rezultat; deosebiri puține și aproape desăvîrșire în asemănări.

La numerale acelea-și sînt îndepărtările de la latinește, numerele între zece și între două-zece se fac în același chip cu *spră*: *un-spră-dzațe* etc. Numele zecilor se fac tot după tipul *trei-zece*, *patru-zece*, etc. Din numele latine de zece se află la Macedonenii numai unul *inghiț*, latinescul *viginti*, care la noi nu se cunoaște nicî în cele mai vechi texturi (să nu uităm înse că *cele mai vechi* în-samnă din veacul al XVI-lea). De aice nu urmează alta de cît că am pierdut de o potrivă și sub acelea-și înriuriri numerația latină și că nicî pe *viginti* nu l'am pă-

strat. Numeralele ordinale, gradele de compărare etc. sînt întocmai și întocmai.

La conjugare avem fenomene de analogie cari lipsseau chiar și la noi în veacul al XVI-lea, dar ținînd samă de formele din acel veac nu se vede deosebire de Macedonenî. Perfecte ca *fecî, dedî, vini* ori ca *ziși, scriși, aleși* ne îerau pe atunci comune.

Timpurî compuse formate cu verbul *a fi*, cu *a vroi*, ori cu *a avea* îmfașoșază deosebiri cari se nemicesc, dacā ținem samă de limba din veacurile trecute (XVIII, XVII, XVI) și deosebirile în ori ce caz nu se urcā mai departe în trecut de cît cele fonetice. Așa Rominiî îerau încă împreună cînd verbul *a fi* a început a se întrebuița o dată cu *a avea* la toate verburile (transitive și netransitive) și tot împreună îerau și cînd s'a făcut împărțirea auxiliarelor după timpurî și nu după înțeles. Așā trecutul compus se face și la dînșii tot cu *a avea* etc.....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fără a mai lungi această cercetare încheiî că Dl. Xenopol a scris binișor (deși cu multe lipsurî, cum a dovedit Dl. Onciul în „Convorbirile literare“) partea istorică; partea limbistică înse (deși pe aceasta o laudă mai mult de cît pe cea istorică) ie peste măsură de slabă.

Ieu n'am întrebuițat atîtea dovezi pentru a doborî argumentele limbistice a le D-lui Xenopol, ci pentru a dovedi ce teorie iese din studiul limbisticeî comparate a dialectelor românești. Teoria am arătat'o sprijinind'o mai ales pe dovezi trase din fonetică. Așteptăm să vedem ce va putea zice Dl. Xenopol împotriva noastră și ne așteptăm să-l vedem mărturisind că a făcut reu de s'a amestecat în filologie fără pregătire îndestulătoare. Tot o dată se va vedea ce instrument puternic de cercetare iese limbistica modernă și cum poate dezlegă probleme de altfelîu foarte încelcite. Mai ales în privința teorieî lui Roesler se poate zice fără teamă că toți cîți au atins'o s'au zdruncinat tocmai de fonetică. Roesler, Hunfalvy, Jung,

Xenopol și cu părere de reu trebuie să zicem, și Dl. Onciul au păcătuit înaintea foneticei. Dl. Onciul înse mai puțin de cât alții. În curînd vom sta la vorbă și despre D-sa.

JOAN NĂDEJDE

CINTEC POPULAR DIN MOLDOVA

(strîns în tocmai cum se zice)

Foi verde nueluși,
Am on drum ș'o căraruși
Niei pi dial, niei pi costiși
Păr la puiculita'n uși.
Dușmani s'o sfătuit,
Cărarușa ni-o'ngrădit,
Niei cu pari niei cu nueli
Numa cu cuvinti greli.
Da-o-ar Dumnădzău on vînt
Si de gardu la pămînt
Si-ni rămii numa pari
Ca si si'nțapi dușmari.

cules de Ed. D.

MINISTRU*

Comedie într'un act.

PERSOANELE:

Tache Fălceanu, *deputat*
Sandu Ghindă, *răzeș*
Jănică Verescu
Adela, *fiica lui Fălceanu*
Prezidescu, *avocat* { *nu vorbesc*
Un fecior, }

Scena se petrece în București

Un salonaș în casa lui Fălceanu.—În fund o fereastră avînd în dreapta și în stînga ieși cîte o măsută.—Pe cea din dreapta o tăblăluță cu lichioruri, păhăruțe și pesmeți; pe cea din stînga un candelabru.—Oglinzi deasupra măsutelor. În dreapta, uși pe planul întâiu și pe al doilea, un scaun între iele.—În stînga, ușă pe planul întâiu, un scaun lîngă dînsa, în partea despre fund.—Sobă în colțul stîng.—În mijlocul scenei, o masă cu trei jilțuri în jurul său.—Pe masă hîrtie, călămări și o tăblăluță cu o gîrafă de apă, un păhar și o zaharniță.

SCENA I.

Adela, Jănică.

(La ridicarea cortinei Adela scrie. Jănică intră încet prin stînga)

Adela. *(fără a se uită la Jănică și cam supărată).* V'am mai spus că nu pot hotărî nemică fără știrea tatălui meu..... Veniți de sară între cinci și șase sau mină deminează înaintea de un-sprezece *(în timp ce vorbește, Jănică înaintea pînă lîngă masă).* D-nul Verescu!... *(se scoală)*

Jănică. Da, domnișoară.

Adela. Vorbeam cu'n telal... .

Jănică. A ieșit lăsînd ușa deschisă.... și-am....

Adela. Mai aveți îndrăzneală să călcați în casa tată-mieu după cele întimplate?

*) Les Convictions de Papa. Ed. Gondinet.—Paris. Paul Olenclorf. 1880

Jănică. Știeam că ie la Cameră.

Adela. Si-ați crezut poate, că vă voiți primi în lipsa lui?

Jănică. Nu domnișoară.... De aceea am înțrat pe furis.

Adela. Ați putut străbate pân la mine, dar nu credeți că mă veți sili să vă ascult (*vrea să icasă*).

Jănică. Ah! acum văd că nu m'ați iubit nici o dată.

Adela. Ba v'am iubit.... (*Jănică face o mișcare de bucurie*).
și mă caese.

Jănică. Cînd ați ști cit blăstam politica și pe cei ce-au maseocit o!.....

Adela. Vă rog să nu vorbiți ast-feliu înaintea fiecei unui deputat.

Jănică. Nu vrau s'ating pe nimenea!.... dar în sfârșit, fără ticăloasele de alegeri!....

Adela. D-le!....

Jănică. (*răpede*). Retrag ticăloase!... Fără alegerile....tre-cute, am fi căsătoriți.

Adela. Da, fără alegerile....

Jănică. Am aflat că dl. Fălceanu consimțise!

Adela. Cu toate că mai nu vă cunoștea. Îi spuseseam că veneați foarte des la bunica; că bunica ținea la d-ta....

Jănică. Beata coana Elencu!

Adela. Ca-mi pareați un tînar cum se cade....

Jănică. Ah, domnișoară!....

Adela. Ca-mi plăceați....

Jănică. Oh, domnișoară!....

Adela. C'ați învățat la Paris!... În sfîrșit îl hotărîsem să meargă la bunica, pe care n'o poate suferi!.... Ieram gata de suit în trăsura, cînd tata află că cuconul Grigore, tatăl dumitale, și-a pus candidatura!....

Jănică. Ieu is vinovat?....

Adela. Contra noastră!....

Jănică. Tata ie vinovat, iel a făcut tot reul.... Dar speram că izbînda ...

Adela. Divergența opiniilor politice ne desparte pentru vecl.

Jănică. Nu-mi spuneți una ca asta....

Adela. Ba, da! Trebuie să cunoașteți situația.

Jănică. Mai întăiu ieu unul n'am nici o opinie politică. nu-s nici de o culoare.

Adela. (*indignată*) Cum, mărturisiți?

Jănică. Fără leac de rușine. Mă rog, judecă mata singură. De o parte cuconu Tachi, de alta tata; amîndoi is oameni buni, statornici, cinștiți și iubitori de dreptate; cu toate acestea în politică, cînd unul zice da, cealalt, ba; cînd unul zice roș, celălalt

verde.—Cum vreți să mă mai dumeresc;.... admițînd c'ar fi știind ce vor și ce cer.

Adela. Vă rog să respectați principiile tatei!

Jănică. Le respect, domnișoară! le respect! Și dacă vreți le-oiți și împărtași!

Adela. V'ați părăsi gîndurile?....

Jănică. N'am de cît unul: Să vă plac.....

Adela. Nu-i vorba de asta.... Ați votă contra partidului Dumnea-voastră?

Jănică. Votez și'n contra mea, dacă vreți.

Adela. Ieu una doarese din inimă să ne împăcăm;.... dar tata.....

Jănică. Tot ie mîniet?

Adela. Dacă v'ar găsi aicea nu știu ce s'ar întîmplă.

Jănică. Nu ie vr'un chip de a-l.....

Adela. De o cam dată nici nu ie de gîndit.... Mai încolo, cu încetisorul.... spuindu-i că v'a convins.... ca sinteți di'ntr'un partid.....

Jănică. (*răpede*). Di'ntr'un partid?.... Din ce partid ie cuconul Tachi?

Adela. Din partidul democraților parlamentari?

Jănică. Democraților parlamentari?

Adela. Partidul lui Văicărescu.

Jănică. Văicărescu?!... Care-i sint principiile?...

Adela. Cetiți-i discursurile, în Monitoriu.

Costică. Multămes. Mă duc să cetese anul întreg.... Dar n'ați putea să-mi dați cîte-va indicațiuni?...

Adela. Vedeti..... Am de mîntuit niște invitații..... Dam o mică soarea partizanilor noștri?

Jănică. Ași vrea să vă mai spun înc'o mulțime de lucruri..

Adela. Mai încolo!.... mai încolo!. Cînd vom fi di'ntr'un partid.

Jănică. Într'un sfert de ceas. Nu-mi trebuie decît un sfert de ceas. (*iese prin stînga*).

SCENA 2.

Adela singură

Adela. (*punîndu-se la masă*). Dacă tata ar afla că în lipsă-i sa stau la sfat cu adversarii lui politici!.... I-ași putea spune cît ași vrea: că-i interesul partidului, al principiilor noastre; nu m'ar iertă nici o dată.... Și nici n'am mîntuit invitațiunile (*scrie*) „dl. Falceanu, deputat, vă roagă să bine voiti..... (*vorbit*). Unde mi-i

lista?... (*caută lista*) Jănică m'a turburat.... Ce bărbat bun ar fi... dac'ar fi din partidul nostru... Unde am pus lista?... Oh, ieat'o (*srie*) „d-l...“ (*Fălceanu intră înțe prin stînga*). Ah, m'ai spăriet!

SCENA 3.

Adela, Fălceanu apoi Jănică

Fălceanu. (*gîfuind*). Trimes'ai invitațiunile ?

Adela. (*sculîndu-se*) Încă nu.

Fălceanu. Uf, am scăpat! (*cade pe un jilt*) Dă-mi un păhar cu apă..... (*Adela toarnă apă*) Pune și zăhar!

Adela. Ai ținut vr'un discurs?

Fălceanu. (*sculîndu-se minios*). Discurs! Ieu nu țin discursuri....Nu pricep de ce lumea își inchipuie că deputații trebuie să ție numai decît la discursuri..... Adevărații patrioți nu-s cei cari vorbesc is acei cari tac și fac.... (*Adela îi da păharul cu apă*) Să crești mare. (*bea*).

Adela. Credeam, pentru că te văd turburat.

Fălceanu. (*îi dă păharul înapoi*) M'am turburat.... la bufet!.... Sîntem în ajunul unei crize.

Adela. O se pice ministeriul?

Fălceanu. Sper.

Adela. Cum, sper? Păn'acuma, îl sustineai....

Fălceanu. Păn'acuma, da.... Sustii un ministeriu cît n'are nevoie da mne-ta, dar cînd are, îl lași, pică și..... poți să-l înlocuești.

Adela. Sperî?...

Fălceanu. Nu vorbesc de mine. N'am obraznicie de a vorbi de mine..... cu toate că ceialalți.... dar în sfîrșit nu vorbesc de mine.... Vorbesc de amicii, de partizanii miei.

Adela. Și cine vin la putere? Democrații ?

Fălceanu. Sper că nu.

Adela. Cum? dar nu-i partidul matale?...

Fălceanu. Păn'acuma da, dar de-acuma nu ; is cu Scînceilă, cu divizionistii.

Adela. De ce?

Fălceanu. Democrații is prea gheseftari!

Adela. Par'că divizionistii?

Fălceanu. Ah, pardon, divizionistii is oameni nepătați!.... nici n'au voit să voteze cînd eu..... ceea cum îi zice?... Rupe invitațiunile!

Adela. Nu poftim nici un democrat?

Fălceanu. Nici unul! Ieacă altă lista. Nu, nu-i asta.... O scrisoare de la Pitișcă.

Adela. Cel cu alegerea?

Fălceanu. Zice că-i făgăduisem să-l fac suprefect dac'oiu fi ales adevărat'ii? Ieu nu-mi aduc aminte.

Adela. Da, îi făgăduieai într'una pe vremea alegerilor.

Fălceanu. Dacă-i așa i-oiu răspunde ca n'am uitat. Sermanul Pitișcă, mi-i tare devotat, a lucrat mult pentru mine..... Dar acum pot să spun;.... n'aveam nevoie de iel;... ieram candidatul guvernului! Susținut de prefect;... ieram sigur!

Adela. Dacă nu vrei să faci nemică pentru Pitișcă, care a lucrat și alergat pentru mata; atunci de ce hrănești de-o lună întregă pe moș Ghindă, care nu ți-a fost de nici un folos?

Fălceanu. Asta-i altă socoteală.... De Pitișcă 's sigur, iel mi-i devotat, pe cînd moș Ghindă!

Adela. Nu-i devotat de cît intereselor Dumni-sale.

Fălceanu. Îi cam șovăielnic, da;.... dar îi primariul Herței și alegătoriu influent, trebuie îmbunat.

Adela. Par'că-i la dînsul a casă!...

Fălceanu. Iei, dă! mai rabdă și tu, așa-i politica asta. După nouale liste, moș Ghindă are să aibă șapte voturi: Iel, trei cumnați, doi nepoți și un ginere.... Șapte voturi!.... Și dă, nici ieu nu credeam că vine în București pentru un proces cașă de încrecat.

Adela. Pe care caută să-l cîștige prin hatîrul matală.

Fălceanu. Vede că am hatîr? Cu atît mai bine o să spuie prin Dorohoiu că am hatîr în București; asta-i minunat.... Cei din Dorohoiu zie: „Fălceanu, are trecere în București, trebue ales!“ și mă aleg. Cei din București zie: „Măi! Fălceanu reales! Are popularitate în Dorohoiu!“... A-zi așa, mîni așa.... și'ntr'o bună dimineață.... Ministru! Așa-i politica! Ieaca lista. Reîncepe invitațiunile.... Mă duc să-mi pun surtue negru... Știi divizionistii is cam boieroși. (*iese prin dreapta, planul al doilea*).

Jănică. (*întră prin stînga cu o mulțime de Monitoare*) Gata! Am mîntuit!

Adela. (*Spăriată*) Ah!

Jănică. Am cetit.... anul întreg.

Adela. Tata-i a casă.

Jănică. (*spărieat*) Ah! (*scapă Monitoarele*)

Adela. (*ajutîndu-i a strînge Monitoarele*). Luați sama să nu vă găsască!

Jănică. Nu m'a văzut de cincî ani, de cînd m'am dus la Paris..... Nu mă mai cunoaște. (*se aude glasul lui Fălceanu. Jănică fuge prin stînga*).

Fălceanu. (*întră răpede*). Grăbește invitațiunile! Ieu mă duc să mă înteleg cu partidul meu. (*o sărută pe frunte și iese fugînd prin stînga*).

SCENA 4.

Adela, Jănică.

Adela. (merge și se uită pe fereastră. După cit-va timp) Noroc că tata nu cunoaște pe Jănică..... (se întoarce la masă)

Jănică. (intră prin stînga). S'a dus, a trecut pe lîngă mine.....

Adela. Și nu v'a cunoscut?

Jănică. De loc! Domnișoară Adela;.... Gata!.... Is în regulă!

Adela. Așa de iute?

Jănică. Cunosc principiile democrațiilor parlamentari, din scoartă în scoartă:..... „Cerem în mod respectuos, o încurajare mai vie.....“

Adela. Nu mai ie asta.

Jănică. Cum, nu mai ie asta ?

Adela. Nu mai sîntem cu Văicarescu.

Jănică. Nu ?

Adela. Nu, democrații is prea gheșeftari!..... Acuma sîntem cu Seîncilă, cu divizionistii... Oameni nepătați.

Jănică. Divizionistii? Carii is principiile? Iuj

Adela. Recitiți Monitoriul, discursurile lui Seîncilă și'ti vedea principiile tatei.

Jănică. Mă due. (se aude plouînd).

Adela. (la fereastră). Plouă.....

Jănică. Și ieu is fără cortel.....

Adela. Par'că toarnă cu cofa.

Jănică. O să mă gutunărese (iși ridică gulerul surtucului și se gîtește de ducă).

Adela. (răpede) Oh, intrați colea pîn ce-a sta ploaia. (arată ușa din dreapta planul întăi).

Jănică. Dar, dacă vine!....

Adela. N'aveți grijă.

Jănică. Cit sinteți de bună..... Ah, domnișoară!.... luat'ai mata sama că pană acuma n'am vorbit de cit politica?...

Adela. Și de ce vroiești să vorbim ?

Jănică. Ah, domnișoară!....

Adela. D-le Verescu, n'ai să fii nici-odată serios.

Jănică. Nu credeți una ca asta; ieu is serios, ceialaltî is....

Adela. Faceți aluzie la tata?

Jănică. La euconul Tachi! Cum crezi mata?.... Ieu care vreu să fiu d'n partidul dumi-sale.

Adela. Atunci, grăbiți-vă.

Jăncă. Intr'un șfert de ceas! (*intră în dreapta planul întâiu*)

Adela. (*se pune la masă*). Face și iel ce poate!.... (*Fălceanu intră prin stînga cu pârul vîlvoiu, gîfîind mai tare de cît rîndul trecut și ud de tot*). Ce-i tata?

SCENA 5.

Adela, Fălceanu apoi Jănică

Fălceanu. (*îute*) Stai nu mai invită pe nime.

Adela. De ce?

Fălceanu (*cade pe un jîlf*) Dă-mi un păhar cu apă. (*Ade'a toarnă apă*) Pune și zahar!

Adela. (*pregătîndu-î păharul cu apă*) Ce ai tata de iești așa de înfuriet?

Fălceanu. Par'că n'am de ce să fiu?

Adela. O se te îmbolnăvești.

Fălceanu. Nu m'ası miera de loc. (*sculîndu-se*) Cei cari cred că deputații stau cu mînele în buzunare se înșală foarte mult!.... foarte mult!....

Adela. (*dîndu-î păharul cu apă*). Ce s'a întîmplat?

Fălceanu. (*după ce a băut*) Criza a izbuenit. (*îi dă păharul*)

Adela. Si se compune alt ministeriu?

Fălceanu. Așa se vorbește.

Adela. Din ce partid?

Fălceanu. Din toate partidele.

Adela. Și nu ıea nici unul di'ntre divizionisții?

Fălceanu. Ba da; vor să ıeie pe Scîncilă.

Adela. Atunci trebuie să-ți pară bine....

Fălceanu. Mıea? De loc. (*se pune jos*) De ce să-mı pară bine?

Adela. Pentru că ıeau un ministru și din partidul ma-tale....

Fălceanu. Ce-mı folosește! dăca ıeau un ministru din partidul mıeu și nu-s ıeu?... (*răpede*), dăcã nu-ı acela pe care ıası fi ales ıeu.... (*se scoală și se preumblă cu repegiune*) Și mai ıntăiu nu ai sînt cu divizionisții.

Adela. Cum?....

Fălceanu. Formez partidul Independenților neatîrnați!

Adela. Formezi un partid?

Fălceanu. Pentru mıne singur!

Adela. Singur?

Fălceanu. Natural! Cînd or vrea sa ıeie un ministru din partidul mıeu, vor fi nevoiți să mă... ıntrebe și pe mıne!.... Ah, dăcã m'ar fi ıntrebat!.... Nu le-am zis ın tot-deauna ıeu! (*bătîndu-se ın pıept*). Nu vă uități la partid!.... alegeți oameni cu

pond, cu greutate... oameni cari să impuie..... Le zic să iefe oameni cu greutate, oameni cari să impuie... Mnealor ieau pe Văicărescu și pe Scîncilă.... Nu vreau să vorbesc reu de noii miniștri cari mai întâiu mi-s prieteni;..... dar în sfîrșit îs niște.....gogomani!

Adela. Ce păcat!

Fălceanu. S'astept să-i vad la treabă.

Adela. Ai să votez contra?....

Fălceanu. Țin prea mult la dinșii, pentru ea să nu-i luminez prin voturile mele. Am să le spun verde și curat să nu creadă că partidul meu îi va susține vre-o dată.... Să le țieasă din minte!

Adela. Pe cine invităm în locul divizionistilor?

Fălceanu. Pe nimenea.

Adela. Dar supeul care l'ai poroncit la Hugues?....

Fălceanu. L'oiu mîncă ieu singur! (se primblă într. minios)

Adela. Dar, muzica?.....

Fălceanu. Oiu jucă ieu singur, de ună vreme ce-s singur!... Singur, liber și independent. Le-oiu arătă ieu! Mă duc să lepăd surtucul ista;..... mă strînge'n spete!.... Par'că-s într'un sac. (între în dreapta planul al doilea).

Adela (deschide puțin ușa din dreapta, planul întâiu)

Jăică. (scoțînd capul, spăriet). S'a întors conu Tachi?

Adela. Își schimbă surtucul. A căzut ministeriul. Am să-i vorbesc de dumneta.

Jăică. Vă rog.....

Adela. Dar, să nu cum-va să faceți vuiet (*Costică stărnută*) Cum? Stărnutați? (*Costică stărnută din nou*) Pentru numele lui Dumnezeu nu mai stărnutați!.... Sîntem pierduți!..... (îchide ușa cu spaimă. *Fălceanu* intră).

Fălceanu. Acuma's mai în voie.

Adela. (depărtînd pe *Fălceanu* spre stînga). Știi ce ți-ar trebui matale tată?

Fălceanu. Ce mi-ar trebui? D-le Gorceiakof!

Adela. Un amic devotat, care să facă jurnalele să vorbească de mata, să te scoată la lumină. Mata fești prea modest.

Fălceanu. Ai dreptate, mi-ar trebui un amic sincer;.... dar amicii în ziua de a-zi!.....

Adela. Sau vr'un adversar politic.... convins,.... ar fi și mai bine!

Fălceanu. De geaba, are simțul politic și pace..... Imi samănă, bucățică ruptă.... Hm! (o sărută) Bismark!

Adela. Un rival de pildă!..... Rivalul matale din alegerile trecute!

Fălceanu. (*furios*) Verescu?!

Adela. Sau una din rudele lui....

Fălceanu. Niște ticaloși!

Adela. Oh, tată.

Fă ceanu. Mi-au protestat alegerea prin ziare. Au trimis o suplica iscălită de vr'o cins-pre-ce gogomani cari-și zic alegători.

Adela. Au protestat?

Fălceanu. Dar nu-mi pasă. Am fost candidatul guvernului; jurnalele partidului au să mă apere.... Cît despre gogomanii de Veresti, să nu-mi mai vorbești în viață!.... în viață! Niște potlogari!... Dar tocma, îmi aduc aminte că n'am trimis încă scrisoarea către alegători.... Vor vedea Dumnea-lor! (*se îndreaptă spre ușa din dreapta, planul întâi*).

Adela. (*spărietă*) Unde te duci?

Fălceanu. Mă duc să ieau scrisoarea către alegători.

Adela. Nu mai are nici o valoare.

Fălceanu. (*cu mierare*) Cine a spus una ca asta?

Adela. Scrii că nu-ți schimbi principiile pentru nemica'n lume.

Fălceanu. Iei și?

Adela. Și ti-ai schimbat de trei ori partidul.

Fălceanu. Scriu că nu schimb, pentru că schimb; dacă n'ași schimba n'ași avea nevoie să scriu că nu schimb..... Una și cu una fac două. (*merge spre ușa*).

Adela. Te previn, tată, că dacă-i întră n'ai să mai poți scăpa.

Fălceanu. De ce?

Adela. (*încet*) Moș Ghindă!.....

Fălceanu. (*asemenea*) Ii aicea?

Adela. Da!

Fălceanu. Pst! mai încet!.... Il credeam la curte.

Adela. Nu.

Fălceanu. Și apoi tocma în ietac.... Nu și-a găsit loc aiurea.

Adela. Nu știi că par'ii la iel acasă?

Fălceanu. Asta-i din cale afară!

Adela. O se te toace ieară-și cu procesul lui.

Fălceanu. (*și mai încet*) Oh, nu întru, nu întru pentru nemica'n lume. Nu-i spune c'am venit.

Adela. N'ai frică.

Fălceanu. (*mergînd în vîrfurile degetelor spre ușa din stînga*) Ce tărănoiu mojieos! (*cînd vrea să puie mina pe clampă, ușa se deschide cu răpegiune și întră moș Ghindă*)

SCENA 6.

Adela, Fălceanu, Ghindă

Fălceanu. Cum!

Adela. (spărită) Moș Ghindă!...

Ghindă. (cu bucurie) Oh, d-le dipotat, de cînd te cauți
(pune pălăria pe scaunul din stînga, după ce l'a scuturat cu basmau)

Fălceanu. (încet Adela) Spuneai că-i în ietac.

Adela. (încet, îngăimînd) Auzeam umblind... credeam că-i iel.... Nu i-ai dat buna ziua;.... să nu se minie.

Fălceanu. Ai dreptate, (merge spre Ghindă).

Ghindă. Buna ziua, d-le dipotat.... Cum îi habaru?

Fălceanu. Iea cu năcazurile moș Ghindă.

Ghindă. Știi ce-am pățit?

Fălceanu. Ce?

Ghindă. M'o lasat avocatul.... și mi-au amînat termenul.

Fălceanu. De ce te a lasat?

Ghindă. L'am făcut gură-spartă.

Fălceanu. Cum, înc'o dată?

Ghindă. (întărea) Cîntărea noastră university Library Cluj

Fălceanu. Mai dăună-zi l'ai făcut potlogariu.

Ghindă. Nu pe-aista, pe celălalt.... Dacă m'o făcut să pierd procesul la Curtea de Apel.

Fălceanu. Iești prea iute moș Ghindă.

Ghindă. Cum să nu te iutești cînd ai dreptate!.... Dar ce-mi pasă mie de dînșii, dacă ții mata cu mine, d-le dipotat.

Fălceanu. Tin.... Tin!... dar vezi!....

Ghindă. N'ai să lași mata pe un alegătoriu la nevoie.

Fălceanu. Da, dar într'una....

Ghindă. D-le dipotat! Ieaca cum s'a întîmplat... să vezi mata singur!....

Fălceanu. Mai de-apoi moș Ghinda, mai în colo; m'asteaptă la Camera..... Și am de trimis scrisoarea către alegători.

Ghindă. Numai două vorbe, d-le dipotat.

Adela (încet lui Fălceanu) Nu-i te împotrivi.

Ghindă. (luînd pe Fălceanu de bumbul surtucului). M'ata știi că în Burdujeni, mai anul trecut.... o murit un Ghindă..... Năstasă Ghindă

Fălceanu. Fără moștenitori; știu

Ghindă. Da de unde fără moștenitori, dac'am moștenit ieșu, Sandu Ghindă!

Fălceanu. Ai pus mîna pe clironomie.

Ghindă. (cu minie) Am pus mina! Ieaca acu spui ca dînşii (il zgîlîie de bumb) mîncea-i-ar cioarele.

Fălceanu. Linisteşte-te, moş Ghindă!..... Ieşti prea iute....de aiasta ai pierdut procesul la Iaşi.

Ghindă. Cum, să nu mă iuţese, cum să nu ma iuţese!.....

Fălceanu. Fii cu sînge rece!... Statul zice că moştenirea lui Nastasă Ghindă ie a lui pentru că a murit fără să lase rude ori vr'un feliu de testament; şi....

Ghindă. Ce mai atîta, d-le dipotat; am găsit un avocat care s'o giurat că m'a face să cîştig procesu, dacă găsesc pe cine-va care să spuie înnaintea judecătorilor că răposatul Nastasă Ghindă îmi ieră neam.

Fălceanu. Un martur minciunos!

Ghindă. (urmînd) I-am spus că am pe dipotatul meu.

Fălceanu. Cum, v'rai să jur că-ţi ieste rudă; de unde ştiu ieu?...

Ghindă. Oh, d-le dipotat. Mata să nu ştii? mata? care ştii toate!

Fălceanu. Toate!.... toate!

Ghindă. De asta v'am ales! In gazeta spunea: „Să alegem pe Fălceanu, iel singur cunoaşte nevoile noastre, iel singur ştie interesele ce avem, iel singur ştie!...“ Ştie tot în sfîrşit! Şi acuma n'ai şti că ieram rudă cu răposatul Ghindă, cînd îţi spun ieu singur, ieu alegătoriu! matală!

Fălceanu. Nici nu cunoşteai pe răposatul.

Ghindă (furios) Spui într'una că talharii ceia de judecători. Ce mai atîta tărăboiu pentru că nu-l cunoşteam.... Bunicu-mieu, nu ieră tatul tatei, nu-mi ieră rudă, nu-mi ieră bunice?... Şi unde l'am văzut vr'o dată..... o murit în ţara turcească..... da-mi ieră bunice!.... aşă şi aista!.... S'o înţeles cu toţii să mă dizbrace, să-mi minince sărmana clironomie.... Un petec de răzeşie, d-le dipotat vr'o două, trei ogoraşe,.... zestrea fetei mele.... Sărmană Smărăndiţă, n'are noroc!.... Dar la mata mi-i nădejdea, coane Tachi! nu mă lăsa la nevoie, d-le dipotat!.... Îi vidè mata la viitoarele alegeri; mă fac luntre şi punte pentru mata!.... Helbet, şapte voturi: trei cumnaţi, doi nepoţi, ginere-mieu şi ieu sîntem şapte oameni, trup şi suflet pentru mata! (*remine cu bumbul în mină*).

Fălceanu. Crede că voiî face tot ce-mi va sta prin putinţă, afară numai.... (*vede că i-a rupt bumbul*)

Ghindă. Mata ieşti bun, d-le dipotat, mata te îngrijeşti de alegătorii matală, nu ca ceialanţi dipotaţi. Mnezău să-ţi deie să-nătate şi noroc.

Fălceanu. Cred şi ieu că mă îngrijese de alegătorii miei.... Să vezi ce le spun în scrisoare....

Adela. Mă duc să-ţi-o aduc....

Fălceanu. (*oprind-o*) Nu știi unde-i (*lui Ghindă*). Mnetă'i ceti-o întâiu (*intră în ietac, Adela rămâne incremenită*).

Ghindă. Să trăiți d-le dipotat! să trăiți!... Duduie Adela ieaca un bumb de la eaconu Tachi. nu iera bine cusut (*îi dă un bumb*).

Fălceanu. (*intrind*) Cine a pus atâtea Monitoare în ietac?

Adela. (*ingăimind*) Ieu..... tată! (*incet*) Cată de scapă de moș Ghindă și du-te la Cameră!

Fălceanu. (*incet*) Ti-i ușor de zis scapă! Unde-i chip? Te înhață de bumb!... Uit-te mi-a rupt și a-zi unul... (*tare*) Poftim moș Ghindă. broșura mne-tale.... „Vecinie una și aceea și opinie!”

Ghindă. (*iea broșura și o pune în buzunariu fără să se vite la ȳea*) Asta-i drept. Așa-i! Cînd zici ce-va, îi zis!... Și dac'ăi spune la Curte că-s rudă cu răposatu.... (*il apucă de bumb*).

Fălceanu. Am să caut, am să cercetez..... Dar ieartă-mă, trebuie să mă duc la Cameră; se discută cestiuni de o mare importanță pentru țară.....

Adela. (*în et trăgîndu-l de surtuc*) Tată!... (*îi face semn să se ducă*).

Fălceanu. (*incet Adelei*). Ieacă'ndată! (*tare lui Ghindă*). De cea mai mare importanță și sigur n'ăi vrea ca tocmai dumnea-ta să mă împiedeci de a-mi împlini sacra datorie!...

Ghindă. (*implinește-ți-o, d-le dipotat, împlinește-ți-o*). Dar spune-le să nu necăjască pe un biet alegătoriu.

Fălceanu. Las pe mine.... Dar de o cam dată, (*il apucă de mînă, cată să scape*) Cele mai mari interese, viitoriul economic al țerei le în joc!... (*i se rupe alt bumb*) moș Ghindă îmi rupi toți bumbii.

Ghindă. Ață slabă, d-le dipotat, ce talhari-s eritorii iștiea Poftim, duduie Adela, (*îi dă bumbul*) l'îi coase mata.

Fălceanu. Trebuie să înțelegi că Mne-ta care iești patriot.....

Ghindă. Da îs patriot..... Și tocma de aceea ieu nu înțeleg de ce stăpînirea vra să mă dizbrace..... un biet alegătoriu!.. (*il apucă de alt bumb*).

Fălceanu. (*spăriet*) Așa-i, dar pe de altă parte interesul general—egalitatea.....

Adela. (*incet trăgîndu-l de surtuc*) Tată (*îi face semn să se ducă*)

Fălceanu. (*incet*) Ieacă'ndată! (*lui Ghindă tare*) Trebuie să ne supunem cu toții legilor,..... cari nu tind, poți fi dumneta sigur, de cît la îmbunătățirea stărei noastre intelectuale, morale și materiale..... Cetește Monitoriu!

Ghindă. (*il apucă de bumb, apoi îl lasă răpede*). Da, ce am ieu starea altora, nu vezi că nici pe-a mea nu mi-o pot apara...

Fălceanu. Cum, moș Ghindă? starea intelectuală?....

Ghindă. Da facă ce-ar vrea cu dînsa, numai să nu-mi ri-pească elironomia mea.

Fălceanu. Iei și-apoi între noi fie vorba, moș Ghindă! Nu iești Mneta destul de bogat?

Ghindă. Dar nu-i vorba de parale!

Fălceanu. Dar de ce atunci?...

Ghindă. Îi vorba că mă doare inimal....

Fălceanu. Nici nu cunoșteai pe răposatul!...

Ghindă. Nu-i vorba de răposatu.... Îi vorba de ogoarele mele..... (cu lacrimi) Sărmanele ogorașe!.... (secoate basmaua, și începe a plînge).

Fălceanu. (încet Adelei) Mîngiiel! Ieu o șterg (fuge prin stînga).

Ghindă. (urmînd) Sărmanele ogorașe! Am sămănat cu mîna me, grîu de toamnă și ovăs.... Cînd ai vedea mata ce grîu, d-le dipotat,.... ți-i mai mare dragu să te uiti la iel.... și vor să mi-l ieie așa cu hapa! Pentru că nu cunoștem pe răposatul (furios). Drept îi d-le dipotat? Drept?.... Spune mata singur. ... (văzînd numai pe Ade'a) Unde-i?.... D-le dipotat!.... d-le dipotat!.... (se răpede după Fălceanu)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA 7.

Adela, Jănică

Adela. Cum de n'a dat tata de Jănică? (merge și deschide ușa ietacului. Se vede Jănică care asculta la ușă)

Jănică. S'a dus?

Adela. Da.

Jănică. Uf, înghețasem de frică!

Adela. D'apoi ieu tremuram ca frunza.... și spuneam la minciuni.... Ieaca la ce iești expusă cînd ai tată deputat.

Jănică. Noroc de dulap, e'alminterea mă prindea!.... Dar cunosc principiile divizionistilor, mai dihai de cît pe-ale democrațiilor parlamentari.... „Cerem sus și tare, a se da imediat o mai mare!..

Adela. Nu....

Jănică. Cum, nu?....

Ade a. Nu mai sîntem cu Scîncilă!

Jănică. Nu?

Ade a. Tata a format un nou partid.

Jănică. Conu Tachi?

Adela. Da! partidul Independentților neatirnați.

Jănică. Vai de mine, alte principii, altă muncă!

Adela. Nu vă mai osteniți degeaba.
Jănică. De ce degeaba?
Adela. Pentru că enconu Grigore a protestat alegerea tatei prin ziare!...
Jănică. A protestat! (*cade pe un jilț*) Ce-i de făcut domnișoară Adela.
Adela. Nemic. Sîntem martiri ai principiilor noastre politice!
Jănică. Trist mai ales cînd n'ai nici unul.
Adela. Jurați-mi înse că tot ce s'a petrecut astăzi va rămîne un secret pentru lumea întreagă.
Jănică. Ah, domnișoară Adela, mai ie nevoie de jurămînt... (*ușa din stînga se deschide apare Ghindă*).

SCENA 8.

Adela, Jănică, Ghindă

Ghindăcu. (*mirare*) Conu Jănică?!
Adela. (*încet lui Jănică spări-tă*). Vă cunoaște?
Jănică. (*asemenea*) Da,
Ghindă. Conu Jănică Verescu, la dipotatu nostru?
Jănică. (*îmbărbătîndu-se*) Da, moș Ghindă....da;... dar mata, voinic.... sănătos?..
Adela. BD-I Verescu a intrat chiar acuma...
Ghindă. (*cu mierare rîzînd*). Acuma? Pe unde? Pe fereastă?
Adela Jănică. Cum?
Ghindă. Firește! De cînd am ieșit, am vorbit într'una cu conu Tachi, coala în antret (*Adelei*) Pofim înc'un bumb... Asta-i putredă de tot. Să nu-și mai facă straiie la croitoriu ceala.... (*lui Jănică*) Cît îmi pare de rău că m'am întors.
Adela. De ce?
Ghindă. Pentru c'am văzut pe conu Jănică....
Adela. Iei, și?
Ghindă. Și mă tem; dă conu Tachi poate-a crede că m'oia apuca să bata dob 'n Dorohoiu c'am găsit pe conu Jănică la mnea-lui in casă,
Jănică. Mai întăiu, moș Ghindă, ieu n'am nici o opinie politică,... nici un principiu!..
Ghindă. Să nu mai spui una ca asta coane Jănică!.. Ada-ți mata aminte ce spunea conu Grigore prin gazetă: „Printipiile „mele is în sîngele meu, le-am moștenit de la tatăl meu, fost liberal și le-am dat și fiului meu, viitoriu liberal,... în neamul „meu toți au fost, sînt și vor fi liberali!..“
Jănică. Iei, știi mata,... tata se cam fudulește...
Ghindă. S'o fi fudulind dumnealui;...dar ori și cum nu-și

prea vine la socoteală, cînd vezi că bietii alegători se batjocoresc și se stîlcesc unii pe alții în vreme ce candidații lor se sîrîntă între iei, ca și cum n'ar fi fost nemica între Dumnea-lor.

Adela. Moș Ghindă, nu vreau să crezi că tata-i ca alții...

Tata nu știe ci d-l Verescu ie aicea, miei nu-l cunoaște!

Jănică. Nu m'a văzut de cînd ieram mic, ieram numai atîta!..

Adela. D-l Verescu n'a venit de cit pentru mine.

Jănică. (incet). Dar vă compromiteți!..

Adela. (asemenea) Tata trebuie scăpat.

Jănică. (asemenea) Dar mata!..

Adela. (asemenea) Ieu nu-s de cit fată, tata-i deputat... (tare lui Ghindă) Am ascuns pe d-l Verescu în ietacul tatei.

Jănică. Da.

Adela. Ducă tata l'ar fi găsit aicea l'ar fi aruncat pe fereastră. Vezi, moș Ghindă, că te înșelai!..

Ghindă. Oh, da, duduie, da!.. Atunci vra să zică... conu Taichi nu știe de conu Jănică... (zîmbește).

Adela. Nu, moș, Ghindă;.. Și mă rog matale să nu cum-va să scoti vorba!..

Ghindă. Oh, duduie, fii pe pace, dacă trebuie să nu știe nimene!..

Adela. Numai mata!..

Ghindă. Da, numai ieu,.... înțeleg

Adela. Vezi mata!..

Ghindă. Da, înțeleg; parcă ieu n'am fost tînăr, n-ai ee face tinereta-i tinereta!..

Adela. Iești prietenul nostru, moș Ghindă.

Ghindă. Cum nu, duduie,

Jănică. Și al mieu, moș Ghindă.

Ghindă. Cum nu, coane Jănică.

Adela. (lui Jănică) Știti că moș Ghindă are un proces?

Jănică. Cum se poate?

Ghindă. Da, cu statul.

Adela. Vor să-i iee niște ogorașe.

Ghindă. O clironomie.

Jănică. Oh!..

Adela. Și are un grîu de toamnă, de ți-i mai mare dragul să te uiti la dînsul.

Ghindă. Da, coane Jănică... l'am samanat ieu sîngur, cu mîna mea.... Dacă n'ar fi dreptul mieu mi-ași fi bătut ieu capu și picioarele să-l samăn, cu mîna mea.... Nu-i destulă dovadă?!

Jănică. Cum nu, destulă, moș Ghindă.

Adela. Și-apoi mai are și ovăș....

Ghindă. Și vor să mi-l iee așa cu hăpca, coane Jănică.

Adela. Ce hoție!

Jănică. Adevărată hoție.

Ghindă. Ca la codru coane Jănică, ca la codru! Vor să mă prăde ziua 'n amieaza mare... Și cînd gîndesc c'aș cîștigă procesul dacă conu Tachi ar vrea să zică batîr două vorbe... să zică că-s rudă cu răposatu... (*uîtîndu-se lung la Adela*).

Adela. Cum să nu zică, moș Ghindă.

Ghindă. De hatîrul matale duduie Adeluța.

Adela. Las' pe mine, moș Ghindă,

Ghindă. Atuncea avocatul mieu!...

Adela. Poți fi sigur de tata.

Ghindă. Mata iești bună la inimă, duduie Adela... și isteață;... știi cum l'ii luă pe conu Tachi.

Adela. Nu vrei un posmăgel, moș Ghindă.

Ghindă. Cum nu, duduie... N'am mîncat de a-zi demineată, atîtea năcazurî! (*Adela și Jănică îi împing un jîlt, și îl silesc să se puie jos*).

Adela. D-le Verescu, turnați, vă rog, un pahărel de țuică lui moș Ghindă... Cotea pe măsuță!

Ghindă. Nu, mai bine de rom...

Adela. (lui Jănică) De rom...

Jănică. De rom?... (*Adela se suie spre fund*).

Ghindă. (*în parte, uîtîndu-se la ȳi*). Is prea cum se cade, au ce-va pe euget;... și li i frică... (*remine zîbind și învîrtîndu-și degetele*).

Adela. (*încet lui Jănică*). In ce bucluc am intrat.

Jănică. (*încet Ade ei*) Ce-i de făcut?

Adela. (*încet lui Jănică*) Ieu știu? (*aduce romul*) Ieaca, moș Ghindă.

Jănică. (*aducînd pezmeșii*). Poftim, moș Ghindă.

Ghindă. (*după ce a băut*). Bun și romul... dar n'are de-a face cu vutea noastră!... saraca! lucru românesc și pace!.. colea fain! (*minîncă*).

Adela. Vuteă nu mai am, s'a gătit; dar Vișinap, dacă vrei?

Ghindă. Ha, vișinap! și mai bun...

Adela. Vrai?

Ghindă. Cum nu, duduie, se poate? Vișinap!

Adela. Ieaca 'ndată moș Ghindă; (*iese prin dreapta planul al doilea*).

Ghindă. (*în parte minîncă*). Orî și eum!.. (*iși mai toarnă un pahăruș de de rom, Jănică își face treabă în fund*). Dac'aș spune'n Dorohoiu că musu ista, bea vuteile dipotatului nostru... și-ar pune pofta 'n cui de dipotație și conu Tachi și conu Grigori;... și... dacă mi-aș pune candidatura... aș putea tare ușor.... (*Adela intră*).

Jănică. (*incet Adelei*) Iertați domnișoară, ieu is prieina...

Adela. (*asemenea*). Reul ie făcut.

Jănică. (*asemenea*). Îmi vine să-i spun că-i rup urechile de-a crieni!...

Adela. (*asemenea*) Nu, te mai bine cu binișorul. (*tare lui Ghindă, puind gărașoara cu vișinap pe masă*) Poftim moș Ghindă.

Ghindă. Ha, ha, vișinap! (*se uită în zare*) Frumoasă față!

Adelă. (*incet lui Jănică*) Duceți-vă și nu mai veniți sub nici un cuvînt în casa noastră! (*Fălceanu intră prin stînga, nu mai are de cit un singur bumb la surtuc. Adela spărietă*). Tata!..

SCENA. 9.

Adela. Jănică, Ghindă, Fălceanu.

Fălceanu. (*tot grăbit*) Adel'o! mergem la balul lui Maturescu (*vasînd pe Jănică*) Ah, iertați!

Adela. (*incet lui Ghindă*). Ce-i ee făcut?

Ghindă (*sculîndu-se, incet Adelei; cu păhărușul în mîna*) Las' pe mine! (*tare lui Fălceanu*) Conu... Domnu... Mnealui a venit toema acu... ieu l'am primit... (*bea*)

Fălceanu. Îmi bea și vișinapul.

Ghindă. A venit să vadă pe dipotatul nostru.

Ghindă. (*îngîmfat*) Domnule!

Ghindă. Mnealui se duce pe la toți dipotații!..

Fălceanu. (*îute lui Jănică*). Ah, tare bine! Mă rog ședeți Vă așteptam!

Jănică. (*zăpăcit*) Multămesec.

Fălceanu. (*lui Jănică*). Ați fost pe la mulți deputați până acuma?

Jănică (*îngîmînd*). Ieu... da!

Fălceanu. (*incet stringîndu-i mîna*). Stimez tăcerea. (*își pregătește un păhar de apă cu zăhar*). Iertați vin acum de la Cameră.

Ghindă (*incet lui Jănică*) Spune și mneta ee-va!

Jănică (*asemenea*) Ce să-i spun?

Ghindă. (*asemenea*) Ori și ce.

Jănică. (*asemenea*) Drept cine mă iea?

Ghindă. (*asemenea*) Ieu știu? Ori cum dai înaintea (*lui Fălceanu tare*) Vezi că știi toate cele d-le dipotat! Știi și de ce d-l ista a venit la mneta cu toate că nu ți-a spus...

Fălceanu (*incet*) Îl așteptam (*îea o scrisoare din buzunariu și-i o cete, te incet*) Îi un jurnalist: „D-le deputat. Avînd de gînd de-a scoate un ziar românesc, național, ilustrat; în felicul eum a fost, la *Gazete de Roumanie*, și care să conție pe lîngă materiile

„amuzante, plăcute și literare. biografiile tuturor oamenilor noștri „politici, ale deputaților, senatorilor... etc... Vă rugăm deci să fiți „bun a ne da câte-vă note biografice împreună cu fotografia D-v. „Tot odată cu aceasta vă alăturăm și o listă de abonament în va- „loare de 500 de lei noi... Primiți d-le deputat, asigurarea destinsei „noastre considerațiuni...” Iei, moș Ghindă, te abonezi și mata, sigur, ieacă am să te iscălese colea în frunte la numărul unu!

Ghindă (incet în parte). Ce părlaci! Dracu m'o pus să-l întreb. *(tare)* Atunci mnelui vine pentru gazeta!

Fălceanu. Da!

Ghindă (în parte) De acu desenre-se de-or putea, de nu sănătate! Ieu unu îmi spal minele *(își iea yălărica)*. Și poate că se și eunose și numai își fac fața... Dipotații is șireți... Una zie și alta fac!

Fălceanu. Te duci, moș Ghindă?

Ghindă Da, d-le dipotat.

Fălceanu (recomăndindu-l lui Jănică). Moș Sandu Ghinda, primarele comunei urbane Herta, județul Dorohoiu. Unul din cei mai sinceri patrioți din localitate și... alegătorul mieu cel mai ager, cel mai influent și mai sigur!...

Ghindă. D nul dipotat mă laudă!

Fălceanu. Nu cu laud, moș Ghindă. Nu spun de cit adevărul!

Ghindă (se închină). Cu plecăciune *(incet Adelei)* Duduie Adela, nu uita giuruința matala!...

Adela. (incet lui Ghindă) Sigur moș Ghindă.

Ghindă (tare) Sărut mîna, duduie, cu plecăciune! *(îce prin stînga).*

SCENA 10.

Adela, Jănică, Fălceanu.

Fălceanu. (lui Jănică) Știu că sinteți grăbiți;.. numai două cuvinte fiică, mele și voiți fi gata să răspund la întrebările d-v.

Jănică Mă rog... *(în parte)* Ce întrebări?.. Se îngroasă treaba... Și moșnegăria ceea s'a dus tocmăi acuma!...

Fălceanu. (incet Adelei) Adel'o! de-sară mergem la bal...

Adela La d-nul Mătușescu?...

Fălceanu. Da.

Adela. Spuneai că-i balul opoziției?...

Fălceanu. Da! acuma-s opozant!

Adela. Acuma opt zile ai refuzat.

Fălceanu. N'am refuzat, am spus că nu pot merge, pentru că iești bolnavă... știi politica... Acum nu mai iești bolnavă, iești

sănătoasă și de sară mergem la ball... Partidul Independenților neatârnați își arată principiile! Îs opozant! du-te și te pregătește!

Adela. Dar tată!

Fălceanu. Du-te, du-te, am ce-vă treabă cu d-nul.

Adela. (în parte țesînd prin dreapta planul al doilea) De nu s'ar da de gol!

SCENA, 11.

Jănică, Fălceanu

Fălceanu. (soarbe puțină apă) Recunosc, domnule mieu, însemnătatea sarcinei ce v'ati impus.

Jănică. (în parte) Ce sarcină?

Fălceanu. Ie o întreprindere națională.. patrioică!...

Jănică. (în parte) O întreprindere patriotică?....

Fălceanu. De feliul mieu sînt modest!.... Dar ca deputat n'am ce face, vă voi spune tot, tot! (așază pe Jănică, lingă masă) Mă rog, poftim condei, hirtie, cerneală coala;... ieată și fotografia mea!.... Cît despre abonamente nu mai rămîne vorbă... rămîn asupra mea!... (se pune jos de ceva altă parte a mesei).

Jănică. (neînțelegînd) Mulțămese.

Fălceanu. Am pregătit cite-va note....

Jănică. (același joc până la scena următoare) Ah!

Fălceanu. Da, pentru a vă ușura sarcina.

Jănică. Sinteti prea bun.....

Fălceanu. Vrați numai de cît sa citați data nașterei.

Jănică. Nu numai de cît....

Fălceanu. In tot cazul puteti pune, născut pe la 1835. Pe la anul cutare, ne hotărît, ce-va confuz.... misterios.... Cum găsiți? Vă place, pe la 1835?....

Jănică. Cum nu!

Fălceanu. Prea bine!.... (scoate din buzunar o foaie de hirtie pe care aruncă des ochii) In notele mele, nu am amintit decît lucrurile mai de samă „Sfîrsit Academia din Iași, localul zmaului „.....“Ager, iute, neastîmpărat,.. .“ Ager, iute, neastîmpărat,.....“ „Tată și mamă romîni!...“ Ceva original în țara noastră! Știți din pricina corcirilor.... „Supt lapte de la o capră“.... Ce-va caracteristic, care explică caracterul mieu; ager, iute, neastîmpărat....“ La două-zeci de ani am scăpat nouă-spre-zece berbeci“.... Se aprinsese grajdul în care ierau închiși și dacă nu prindeam de veste să le deschid ușa la vreme, ca să poată ieși afară..... de sigur pieureau cu tot! ierau prada flacărilor!.... Dar să trecem peste faptele de bărbăție, prea cunoscute în împrejurimile reșidentei mele

și pe cari le citez numai pentru a arăta adevărul..... Pe vremea Unirei..... Veți ști că în vorbă și în fapte am fost în fruntea celor cari au strigat: Ura! Toți Dorohoenii pot spune la cite m'am expus. Mi-am făcut datoria de patriot român.... Puteți întreba în localitate.... Și teaca puteți vedea chiar și'n discursul ce am ținut alegătorilor miei (*îi dă un smoc de hirtie*) discurs foarte important, pe care-l puteți publica, știți în treacăt.... Dar vă rog în *extenso*, căci altminterea și-ar pierde înțelesul și chiar tot și-eul!... Iti vedea ie foarte important!

Jănică. Nu mă indoiesc!....

Fălceanu (*se uită pe foaiea de hirtie, zimbește*) Dar să lăsăm acestea..... Cea ce place publicului în ziua de a-zi ie partea scandaloașă a vieții..... și am crezut că mă veți ruga să vă dau citeva amănunțimi din viața mea de flăcău;... de aceea am și îndepărtat pe fică-mea.

Jănică. Ah!

Fălceanu. Am plăcut foarte mult sexului frumos...., In orașul în care am locuit până acum.....

Jănică. (*in parte*) Dorohoiu.

Fălceanu. Iera un președinte de tribunal.... La infiintarea tribunalelor în țară... întâiul președinte din localitate!

Jănică. (*in parte*) Moșu-mieu.....

Fălceanu. Vom pune un proprietariu fiind că are și proprietate în județ, știți ca să nu se priceapă.... In toate nopțile, după ce se culcau slugile întram pe bagea și mă întilneam eu femeea lui.....

Jănică. (*in parte*) Cu matusă-mea?....

Fălceanu. Și pentru ca să nu se audă scîrțiiitul eiubotelor, făceam ca mița! Mai eu samă dacă din întâmplare răsturnam ce-va, un îngrozitoriu „*miau!*“ (*miorlăe ca mița*) explica vuetul nocturn.... Ieră tare caraghioz! Vă spun acestea pentru ca să aveți cu ce amuza pe lectrițele D-v.

Jănică. (*in parte*) Lectrițele mele? Vra să scriu că matusă-mea?....

Fălceanu. De atuncea în coace am făcut parte din consiliul comunal și județian, mi-am atras simpatiea și încrederea concetățenilor miei cari într'un glas m'au ales reprezentantele lor....Sint foarte popular!... Președintele nu știe nici a-zi; am remas prieteni.....

Jănică. (*in parte*) Sărmanul moș.

Fălceanu. Și a votat pentru mine, cu toate ca ie văr primar cu adversarul meu: știți prin nevasta lui. Nu vă voiu istorisi nenumăratele-mi aventuri..... Am plăcut foarte mult sexului frumos Ah, puteți vedea (*îi arată nasul*) la nas un semu.....

Poate nu se mai cunoaște; dar ori cum puteți nota.... Ast semn îmi amintește o luptă înverșunată ce am avut cu'n barbat gelos, în podul unui grajd..... Înșăfacasem fie-care câte un țapoiu și nepu-tîndu-mă apăra, știți prin întunec, m'a julit la narea stîngă!..... Pe atunceia ieram vorbareț, șagalnic și jucam de minune, mai eu samă mazurka, știți iera la modă. Nu vă spun toate astea pentru... ea să le scrieți, nu, sînt modest!..... Dar numai prin amănunțimile vieței se poate cunoaște adevăratul caracter al unui om.... politic.... Cîți-va găsece că sînt foarte eloquent (*cu modestie*). De sigur amicii miei: și-s prea modest pentru a mă pronunța ieu singur.... Puteți nota foarte eloquent..... Dar fiind că ne întoarcem la viața politică, pot să chiem pe fică-mea. (*merge spre ușa din dreapta planul al doilea*)

Jănică. (*aiurit în parte*). De ce-mi spune toate fleacurile astea?

Fălceanu. (*deschizînd ușa din dreapta, planul al doilea*) A-del'ol..... Vin'o dragă!

SCENA 12.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Jănică, Fălceanu, Adela, Feciorul

Fălceanu. (*Adelei care intra*) Sist, nu face vuet.... Dl. iea note pentru biografia mea; las' să mîntuie.

Jănică. (*pricepînd se lovește peste frunte, se scoală*) Ce dobitoel!

Fălceanu. (*Adelei*) Știi, sînt modest, prea modest; dar a trebuit sa spun tot! N'am avut ce face. Trecutul unui om ca mine, un vechiu luptător, poate sluji de pildă la tinerii de a-zi cari vor să se jertfească pe altarul patriei.

Jănică. Da, d-le Fălceanu, da, va sluji foarte mult! (*în parte*) În sfîrșit am să știu care-i sînt principiile. (*tare*) Am să vă pun o întrebare.

Fălceanu. (*demn*) Pune, dl mieu, pune!.....

Jănică. Biograful Dv. trebuie să știe numai de cît din ce partid sînteți, ce principii aveți....

Fălceanu. (*cu ifos*) Vreți să știți din ce partid sînt?... Ieu nu-mi ascund principiile ca multi alți colegi. Nu-s de cei ce umbă după putere și renume.... V'am spus sînt modest, foarte modest, prea modest!... Și o spun verde și curat că de la 60 încoace timp de două-zeci și cincî de ani nu mi-am schimbat principiile mele cu o iotă;... sînt din marele partid, și mă fălese... (*un fecior intră prin stînga*). Ce'i?

Ficioaru! O serisoare.

Fălceanu. Dă-o. Mă rog iertăți-mă poate-i ce-va grabnic! politic! (*deschide scrisoarea*) Dl. Fălceanu iese rugat să mă aștepte la d-lui a casă avem să vorbim..... Prezid... Prezid?..... (*în parte*) Ah, prezidentu, prezidentu cabinetului!.... Sigur, is ministrul Vr'un portofoliu... Oare care? (*lui Costică tare, mindru*) De sară veți afla din ce partid sint; presa vă va înștiința.

Adela. Ce-i tată? Iești turburat!

Fălceanu. (*în parte*) Ministru! (*tare lui Jănică*) Mă rog d-le, să lasăm pe altă dată restul biografiei mele.

Adela. Ce ai tată?

Fălceanu. Nemic dragă, nemic. (*o sărută pe frunte, în parte*) Ministrul (*tare*) Prezidentul noului cabinet vrea să-mi vorbească.

Adela. Matale?

Fălceanu. Da! Vra să-mi propuie un portofoliu. (*lui Jănică*) Nici nu visați mai adinioarea că vorbeați eu'n vi toriu ministru.

Jănică (cu mierare) Cum?

Ad-ă. (*cu bucurie*) Iești ministru?

Fălceanu. Nu, încă nu! Or să-mi propuie vr'un portofoliu. dar știu ieu... să primesc..... să...

Adela. Mai stai la îndoială?..... Primește tata!

Fălceanu. Cui de-o constituție slabă... Putea-voiu rezista ostenelilor?.....

Adela. Iești voinic și sănătos, slavă domnului!

Fălceanu. Sănătos!.... sănătos!.... Numai dă, știu ca or să facă apel la patriotizmul meu... și-o să-mi fie greu să nu primesc. O să trebuiească să primesc, să mă jertfesc.

Adela. Jertfește-te tată!

Fălceanu. Iei, dar și jrtfele au margini... Sint modest, foarte modest, prea modest!.... Măririle nu-mi plac de loc!....

Adela. Ministru, tata!.... Ministru!

Fălceanu. Ministru, îi frumos nu zic ba;... dar odihna mea? Or să-mi zică că mă gîndesc numai la mine!.... Dar le-oiu răspunde!... .. Ah, știu că nu prea am ce răspunde!.... Căci fie-care di'ntre noi trebue să se jertfească binelui public....interesului comun!

Jănică. Patriea înaintea de toate!

Adela. Numai de cît tată!.... Patriea!

Fălceanu. Patriea?! Vrei numai decît?

Adela. Da trebuie! Patriea!

Fălceanu. (*solemn*) Fie! (*o sărută*) Mă duc să-mi pun fracul.

Adela. Ți-l aduc ieu. (*întră în dreapta, planul al doi'ea*).

Fălceanu. (*lui Jănică*) Primește, numai pentru ca să-mi mărit fata mai bine.... Un socru ministru, știți, asta măgulește un ginere.... Is atîția oameni seci și fanfaroni în ziua de a-zi!

Adela (intrînd cu fracul) Ah, tata, cînd îi fi ministrul.....

Fălceanu. (cu ifos) Am să fiu cinstit!

Adela. Da, tată, și generos!

Fălceanu. Ai să vezi.

Adela. Să ierți pe cei ce-ți au făcut opozițiune.

Fălceanu. Pe toți.

Adela. Chiar și pe adeversarii matală.

Fălceanu. Am să le întind mina.

Adela. D-le Jănică, ați auzit?

Jănică. (cu bucurie) Ah, coane Tachi, cît sînteți de bun!...

Fălceanu. (uimit) Ce Jănică?.... Care Jănică?....

Adela. Fiul d-lui Vereseu.

Fălceanu. (în par'e) Fiul lui Vereseu, îmi serie biografia?!

Jănică. Coane Tachi, tata poate să fie din ce partid i-a plăcea, ieu unul până acuma nu sînt din nici un partid.... Vrați să fiu cu Mne-voastră?

Fălceanu. Dar m'ati înșelat!...

Jănică. Ați zis că ne veți întinde mina.

Fălceanu. Am zis, am zis.... nu zie ba, dar dacă ștream că mnetă-mi serieai biografia..... *(în par'e)* Nu-i vorbeam de mătușă-sa.

Adela. (sfîcioasă) Tata înaintea alegerilor consimțișezi!....

Fălceanu. (încet Adela) Da; dar dar de atuncea lucrurile s'au schimbat, și-au să se mai schimbe și mai tare!.. am să fiu Ministru!

Jănică, Coane Tachi!.. *(s'aud glîsurî în camera din stînga)*

Fălceanu. Ah, vine! s'gur prezidentul cabinetului!.. Adela!.. Fracul!.. Iertați sint grăbit *(își scoate surtucul, își pune fracul)* Mănușile?! *(Adela îi dă mănuși'e. scîrle surtucul în camera din dreapta, planul întăiu. Fălceanu ie turburat și se preumblă neliniștit. Ghindă intră prin stînga)*

SCENA. 13.

Jănică, Fălceanu, Adela, Ghindă, Prezidescu, Feciorul

Ghindă. Iei! d-le dipotat *(uitîndu-se lung la țel)* te-ai gătit!..

Fălceanu. Da, moș Ghindă, m'am gătit.

Ghindă. Are să vie acu-și.

Fălceanu. Știu; mi-a scris.

Ghindă. Știu că ți-a scris.

Fălceanu, (cu mierare) De unde știi?

Ghindă. Ieu i-am zis să-ți serie. I-am spus că te 'nvoești să spuî că-s rudă cu răposatu și vine să se'nțeleagă.

Fălceanu. (*nepricipînd*) Cine ?

Ghîndă. Mnetă.

Fălceanu. (*ciudos*) Ieū ?!.. Cine spui e'a scris ?

Ghîndă. Prezidescu, avocatul meu !..

Fălceanu. Cine ?

Ghîndă. Cine ? Cine?! Pre-zî-de-scu ! avocatul meu ! și-a scris că are să vie pe la dumne ta.... Vine 'ndată

Fălceanu. (*desperat*). Prezidescu avocatul !

Ghîndă. (*buimac*). Da !

Fălceanu. Prezidescu ! (*întră feciorul prin stînga cu o scrisoare*) Ah, înc'o scrisoare !.. Poate că asta ! (*dă scrisoarea Adelei*) Citește, Adelo, ceteste !.. Ieū mă înnađuș.

Adela (*u-tîndu-se la iscălitură*) „Zibelici“ ! deputatul colegiului al doilea de Fălciu.

Fălceanu. Da citește a-zî !

Adela. (*citește*) „Scumpe amice ! Mișelie mare, viu'o la re-„dațcia *Bunducului Național* să protestam *in corpore*. Ministeriul „în loc să cadă, după cum se zicea, a făcut să dizolve camerele ! „Ie o infamie ! Vină degrabă !

Fălceanu. (*sare de pe scaun furios*) Dizolvă camerele !? și ceia cari au protestat !

Jănică. Coane Tachi, fac pe tata să nu-și puie candidatura... Pot să vă asigur!...

Ghîndă. (*în parte*) Ieram sigur că să cunoșteau..... Tare-s prifacūți dipotații iștieal...

Fălceanu. (*cătră Ghîndă*) Moș Ghîndă, iești alegător iū... dizolvînd camerele și-au calcat drepturile!..

Ghîndă. Nu mi-aū calcat drepturile mele... N'am votat pentru mnetal...

Fălceanu. Cum? N'ai votat pentru mine, și vii în gazdă?!

Ghîndă. De-acu mă due.... Și fiind că locu-i slobod... am să-mi pun candidatura!...

Fălceanu. Dumnea-ta?!

Ghîndă. Chiar ieū !... Mi-oiu face mai bine trebușoarele mele prin mine de cît prin alții. Cu plecăciune ! (*Dă să ieasă apare Prezidescu, la ușa din stînga*).

Prezidescu. (*salută zîmbînd și înaintează spre Fălceanu*).

Ghîndă. (*îi iese în cale*). Ah d-nu avocat!... Lasă nu mai trebuie, s'o dizolvat camerele ! Imi pun candidatura ! (*Îl întoarce și împinge. Prezidescu salută de vr'o trei ori. Ușa se închide după ei*).

SCENA. 14.

Jănică, Fălceanu, Adela.

Fălceanu. (apucînd pe Jănică de brați), D-le Verescu! Hai să dăm mina contra ticălosului ista!

Jănică! (îute dîndu-î mîna), Coane Tache!

Fălceanu. Votează pentru mine și-ți dau fata!

Jănică. Coane Tache!

Adela. Tată! (dau să se arunce în brațele lui Fălceanu).

Fălceanu. Un moment! (solemn) Mai întâiu eelee serioase!...

După alegeri! Aveți răbdare!

(Perdeaua cadei)

V. G. MORȚU

Incercări zadarnice ale D-lui Gr. Muzicescu

În No. 24 an III din „Contemporanul“ am dovedit că Dl. profesor Muzicescu a plagiat în mare parte cartea „Curs practic de Muzica vocală etc.“ Am arătat citînd pagină cu pagină locurile copiate din „**Méthode pratique de Musique vocale à l'usage des o phéons et des Eco'es, etc par Ad. Papin.** Paris. Librairie Hachette et Cie“ (1866) și din „**Allgemeine Musiklehre. Ein Hilfsbuch für Lehrer und Lernende in jedem Zweige musika ischer Unterweisung von Adolf Bernhard Marx.** Leipzig 1875“ ed. a VI-a.

Ori cine ar luă partea I și a II-a din cartea d-lui Muzicescu și anume ediția a doua (asta am avut-o în vedere și am și spus limpede că despre această ediție vorbim) și ar căută pagină cu pagină după arătările noastre, s'ar încredința cu ușurință cit de conștiincioși am fost în cercetările făcute și nu i-ar veni ideea că ne-am legat degeaba de Dl. Muzicescu cu care n'am avut nici o dată de împărțit cine știe ce bogății ca să ne fi dușmanit. Citeva bucăți mai bătătoare la ochi le-am pus și în două coloane, ba am arătat și greșeli de traducere precum și note traduse din cuvînt în cuvînt. La pag. 938 am citat un nămol de exerciții luate din Papin etc....

După cit-va timp Dl. Muzicescu ne vroind a se lasă dovedit a trimis ori a adus la redacție un răspuns, pe care l'am publicat în No. 1 an IV. D-sa încercă să se apere punînd față în față cite-vă fețe de la începutul ediției a cincea a cărței D-sale și a-

nume fața 1 și 2 pe cari le prefăcuse. Deci Dl Muzicescu se făcea a nu înțelege că-i vorba de ediția a II-a și nu de a cincea și apoi striga că t t așa ne adevăruri am scris în articolul nostru. Cum putem numi asemenea purtare? Frumos teste ca după ce faci pozna să ieși încă și cu gura înaintea?

Noi firește că i-am răspuns chiar tot în No. 1 an. IV la pag. 33 punindu-i față în față paginile din ediția a II-a cu prototipul din Papin. Altă ce-va n'aveam ce răspunde și nu retragem nici una din învinovățirile ce i-am adus în No. 24 și cu meșteșuguri... ghibace ca ale D-sale, prin înlocuiri de ediții etc. nu ne va convinge că are dreptate și socotim că nu va convinge pe nimene.

Cu toate acestea Dl. Muzicescu își dă aerul de a ne fi înfundat. Așa în *Liberalul* de la 22 Iunie 1885, scrie că în No. 25 (Ce vorbești onorabile de No. 25?) al „Contemporanului” a probat până la evidență contrariul celor spuse de noi. Apoi mai de curând în *Doina* de la 1 Sept. 1885 scrie că prin răspunsul din No. 1 an. IV a amuțit pe *Vedetot* care-l învinuise de plagiat. Iar mai jos zice că lui *Vedetot* nu i se mai trece informațiile la redacția „Contemporanului”

La aceste zădarnice fanfaronade ale D-lui Muzicescu răspundem că redacția „Contemporanului” n'are obiceiul a primi și publică denunțări despre a căror temei nu se încredințază mai întâi. Toate paginile din cartea D-lui Muzicescu au fost puse față în față cu cele din Papin și Marx și găsite la felu. Deci să fie știut că Dl. Muzicescu iese învinuit de redacția revistei „Contemporanului” și nu de unul ori de altul di'ntre prietenii D-sale. Acel ce ne-a dat pe față plagiatul ne-a pus înaintea isprăvile D-lui Muzicescu.

Noi sîntem gata a supune chestia înaintea unor specialiști cari cetind locurile însemnate de noi să se pronunțe de am avut ori nu dreptate să-l taxăm pe Dl Muziceccu de plagiat. Vom vedea cum va da D-sa socoteală cînd i se vor pune sub ochi fețele și rîndurile de pe cari a tradus.

Până la ast-feliu de dovadă, nu retragem nici o iotă din cele scrise în No. 24 an III din „Contemporanul.”

YERAX

Bibliografie

Emil MAX. *Obstet. ica* (fasc. II-a, III-a, IV-a, in 8, cite 32 p.) Iași, Tip.-lit. H. Goldner, 1885.

Dumitru STĂNCESCU. *Basme culesc. din popor. Cu o introducere de Dr. M. Gaster.* 2 broș. in 8. II, 70 p. București. Tip. C. P. Conduratu 1885.

Karpel LIPPE. *Die Gesetzsammlung des Judenspiegels* zusammengestellt und gefälscht von Aron Briman pseudodoctor Justus. *beluchtet und berichtet.* 1 vol. in 8. XIV, 296 p. Jassy. Tip-Lit. H. Goldner 1885.

Karl MARX. *Das Kapital.* Kritik der politischen Oeconomie. Zweiter Band. Buch II: Der Zirkulationsprozess des Kapitals. Herausgegeben von Friedrich Engels. 1. vol. in 8. 34³/₄ Bogen. Inhalts Uebersicht.

Zweites Buch. Der Zirkulationsprozess des Kapitals.

Erster Abschnitt: Die Metamorphosen des Kapitals und ihr Kreislauf: I kap. Der Kreislauf des Geldkapitals. II kap: Der Kreislauf des productiven Kapitals. a) Einfache Reproduktion. b) Akkumulation und erweiterte Reproduktion. c) Geldakkumulation. d) Reservefonds. III kap: Der Kreislauf des Waarenkapitals IV kap: Die drei Figuren des Kreislaufs (Natural, —Gold—Kreditwirtschaft. —Decken von Nachfrage und Zufuhr.) V kap: Die Umlaufzeit VI kap: Die Zirkulationskosten. a) Reine Zirkulationskosten. b) Auftwahrungskosten. c) Transportkosten.

Zweiter Abschnitt. Der Umschlag des Kapitals. VII kap. Umschlagszeit und Umschlagszahl. VII kap: Fixes Kapital und zirkulirendes Kapital. a) Formunterscheide. b) Bestandteile, Ersatz, Reparatur, Akkumulation des fixen Kapitals. IX kap: Der Gesamtumschlag des vorgeschossenen Kapitals, Umschlagszyklen, X kap: Theorien über fixes und zirkulirendes Kapital. Die Physiokraten und Adam Smith. XI kap: Theorien über fixes und zirkulirendes Kapital. Ricardo. XII: Die Arbeitsperiode. XIII kap: Die Produktionszeit. XIV kap: Die Umlaufzeit. XV kap: Wirkung der Umschlagszeit auf die Grösse des Kapitalvorschusses. XVI kap: Der Umschlag des variablen Kapitals. a) Die Jahresrate des Mehrwerts. b) Der Umschlag des variablen Einzelkapitals. c) Der Umschlag des variablen Kapitals, gesellschaftlich betrachtet. XVII kap: Die Zirkulation des Mehrwerts.

Dritter Abschnitt: Die Reproduction und Zirkulation des gesellschaftlichen Gesamtkapitals. XVIII kap: Einleitung. XIX

kap: Frühere Darstellungen des Gegenstandes. XX kap: Einfache Reproduktion. XXI kap: Erweiterte Reproduktion.

De la VRANCEA. *Sultânica. Fanta-Cella. Palatul de Cleștar. Iancu Moroi. Șuer. Sorcova. Răzmirița. Odinioară.* 1 vol. în 8. 267. București 1885.

Cătră domniî abonați.

Rugăm pe domniî abonați renași în urmă cu plata pe semestrul I-iu al anului al IV-lea, să se grăbească cu plata pentru a nu ne vedea siliți să încetăm cu trimeterea revistei. De asemenea poftim pe domniî cari n'au plătit încă pe sem. al II-lea să se grăbească a ne plăti; căci plata abonamentului trebuie să se facă la începutul fie-cărui semestru.

Credem că toți acei cari socot folositoare revista noastră se vor sili a ne trimete fără întârziere bani.

Redacția

